პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურა ხელოვნება

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის და ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს ყოველკვირეული ორგანო

№ 15 (68). სამშაბათი, 1 მაისი, 1945 წ. ფასი 1 მან.

საჯარო ბიბლიოთეკა

გაუმარჯოს 1-ლ მაისს—მშრომელთა საბრძოლო ძალების დათვალიერების დღეს!

ყველა ქვეყნის მშრომელნო, შეერთდით ჰიტლერული გერმანიის სრული განადგურებისათვის საბრძოლველად!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბრძანება
უმაღლესი მთავარსარდლისა

1945 წლის 1 მაისი № 20 ქ. მოსკოვი

ამხანაგო წითელარმიელებო და წითელფლოტელებო, სერჟანტებო და ზემდეგებო, არმიისა და ფლოტის ოფიცრებო, გენერლებო და ადმირალებო!

საბჭოთა კავშირის მშრომელნო!

დღეს ჩვენი ქვეყანა დღესასწაულობს პირველ მაისს, — მშრომელთა საერთაშორისო დღესასწაულს.

წელს ჩვენი სამშობლოს ხალხები პირველ მაისს ეგებებიან დიდი სამამულო ომის ძლევამოსილად დამთავრების ვითარებაში.

წარსულს ჩაბარდა და აღარ დაბრუნდება მძიმე დროება, როცა წითელი არმია მტრის ჯარებს იგერიებდა მოსკოვთან და ლენინგრადთან, გროზნოსთან და სტალინგრადთან. ახლა ჩვენი ძლევამოსილი ჯარები ანადგურებენ მოწინააღმდეგის შეიარაღებულ ძალებს გერმანიის ცენტრში, შორს ბერლინს იქით, მდინარე ელბაზე.

მოკლე ხანში განთავისუფლებულია პოლონეთი, უნგრეთი, ჩეხოსლოვაკიის მეტი ნაწილი, ავსტრიის მნიშვნელოვანი ნაწილი, ავსტრიის დედაქალაქი ვენა.

ამასთან წითელმა არმიამ დაიკავა აღმოსავლეთი პრუსია—გერმანიის იმპერიალიზმის ბუდე, პომერანია, ბრანდენბურგის მეტი ნაწილი და გერმანიის დედაქალაქ ბერლინის მთავარი რაიონები და გამარჯვების დროშა ააფრიალა ბერლინში.

წითელი არმიის ამ შეტევითი ბრძოლების შედეგად გერმანელებმა სამი-ოთხი თვის განმავლობაში 800 ათასზე მეტი ჯარისკაცი და ოფიცერი დაჰკარგეს ტყვეთა სახით და ერთ მილიონამდე მოკლულთა სახით. ამავე ხნის განმავლობაში წითელი არმიის ნაწილებმა ხელთ იგდეს და მოსპეს მტრის 6.000-მდე თვითმფრინავი, 12.000-მდე ტანკი და თვითმავალი ქვემეხი, 23.000-ზე მეტი საველე ქვემეხი და სხვა სახის უამრავი შეიარაღება და საჭურველი.

აღსანიშნავია, რომ ამ ბრძოლებში წითელი არმიის მხარდამხარ წარმატებით უტევდნენ საერთო მტრის წინააღმდეგ პოლონეთის, იუგოსლავიის, ჩეხოსლოვაკიის, ბულგარეთისა და რუმინეთის დივიზიები.

წითელი არმიის მიერ მიყენებული გამანადგურებელი დარტყმების შედეგად გერმანელთა სარდლობა იძულებული იყო საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე გადმოეყვანა ათობით დივიზია და სხვა ფრონტებზე მთელი უბნები გაეშიშვლებინა. ამ გარემოებამ ხელი შეუწყო ჩვენი მოკავშირეების ჯარებს წარმატებითი შეტევა გაეჩაღებინათ დასავლეთში. ამასთან გერმანელთა ჯარების წინააღმდეგ აღმოსავლეთიდან და დასავლეთიდან ერთდროული დარტყმების გზით მოკავშირეთა ჯარებმა და წითელმა არმიამ შესძლეს ორ ერთმანეთს მოწყვეტილ ნაწილად გაეკვეთათ გერმანიის ჯარები და განეხორციელებინათ ჩვენი და მოკავშირეთა ჯარების შეერთება ერთიან ფრონტად.

ეჭვი არ არის, რომ ეს გარემოება ჰიტლერული გერმანიის აღსასრულს მოასწავებს.

ჰიტლერული გერმანიის დღეები დათვლილია. მისი ტერიტორიის ნახევარზე მეტი დაკავებული აქვთ წითელ არმიასა და ჩვენი მოკავშირეების ჯარებს. გერმანიამ დაჰკარგა უმნიშვნელოვანესი სასიცოცხლო რაიონები. ჰიტლერელთა ხელში დარჩენილ მრეწველობას არ შეუძლია საკმაო რაოდენობით მიაწოდოს საჭურველი, საომარი მასალა და საწვავი გერმანიის არმიას. გერმანიის არმიის ადამიანთა რეზერვები ამოწურულია. გერმანია სავსებით იზოლირებულია და მარტოდმარტო დარჩა, თუ არ ჩავთვლით მის მოკავშირე იაპონიას.

ეძებენ რა გამოსავალს თავიანთი უიმედო მდგომარეობიდან, ჰიტლერელი ავანტიურისტები მიმართავენ ყოველგვარ ხრიკებს, მოკავშირეებთან ლაქუცსაც კი, ცდილობენ განხეთქილება ჩამოაგდონ მოკავშირეთა ბანაკში. ჰიტლერელთა ეს ახალი ყალთაბანდური ფანდები განწირულია სრული ჩაფუშვისათვის. ამ ფანდებს შეუძლიათ მხოლოდ დააჩქარონ გერმანიის ჯარების დაშლა.

ფაშისტთა ცრუ პროპაგანდა აშინებს გერმანელ მოსახლეობას სულელური ჩმახვით—თითქოს გაერთიანებულ ერთა არმიებს სურდეთ გერმანელი ხალხის გაჟლეტა. გაერთიანებულ ერთა ამოცანას არ შეადგენს გერმანელი ხალხის მოსპობა. გაერთიანებული ერები მოსპობენ ფაშიზმს და გერმანიის მილიტარიზმს, სასტიკად დასჯიან ომის დამნაშავეებს და აიძულებენ გერმანელებს აანაზღაურონ ის ზარალი, რაც მათ სხვა ქვეყნებს მიაყენეს. მაგრამ გაერთიანებული ერები არც ამჟამად და არც მომავალში ხელს არ ახლებენ გერმანიის მშვიდობიან მოსახლეობას, თუ იგი ლოიალურად შეასრულებს მოკავშირეების სამხედრო ხელისუფალთა მოთხოვნებს.

დიდ სამამულო ომში საბჭოთა ჯარების მიერ მოპოვებულმა ბრწყინვალე გამარჯვებებმა ცხადჰყვეს წითელი არმიის დევგმირული ძლიერება და მისი მაღალი მხედრული ოსტატობა. ჩვენმა სამშობლომ ომის მსვლელობაში მიიღო პირველხარისხოვანი კადრის არმია, რომელსაც უნარი შესწევს დაიცვას ჩვენი ხალხის დიადი სოციალისტური მონაპოვარნი და უზრუნველჰყოს საბჭოთა კავშირის სახელმწიფოებრივი ინტერესები.

მიუხედავად იმისა, რომ საბჭოთა კავშირი თითქმის ოთხი წელია აწარმოებს უმაგალითო მასშტაბების ომს, რაც კოლოსალურ ხარჯებს მოითხოვს, ჩვენი სოციალისტური ეკონომიკა მტკიცდება და იზრდება, ხოლო განთავისუფლებული ოლქების მეურნეობა, რომელიც გერმანელმა დამპყრობლებმა გაძარცვეს და დაანგრიეს, წარმატებითი და სწრაფი აღორძინების პროცესშია. ეს შედეგია იმ გმირული ღონისძიებებისა, რაც გამოიჩინეს ჩვენი ქვეყნის მუშებმა და კოლმეურნეებმა, საბჭოთა ინტელიგენციამ, ქალებმა და ახალგაზრდობამ, რომლებსაც აღაფრთოვანებს და წარმართავს დიადი ბოლშევიკური პარტია.

გერმანელი იმპერიალისტების მიერ გაჩაღებული მსოფლიო ომი დასასრულს უახლოვდება. ჰიტლერული გერმანიის დამხობა სულ ახლო მომავლის საქმეა. ჰიტლერელ მესვეურებს, რომლებმაც თავიანთი თავი მსოფლიოს ბატონ-პატრონად წარმოიდგინეს, კოვზი ნაცარში ჩაუვარდათ. სასიკვდილოდ დაჭრილი ფაშისტი მხეცი სულს ღაფავს. ახლა ამოცანა ერთია—ბოლო მოვუღოთ ფაშისტ მხეცს.

წითელი არმიისა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მეომრებო!

სწარმოებს ჰიტლერული ბუნაგის უკანასკნელი იერიში. დამამთავრებელ ბრძოლებში გამოიჩინეთ მხედრული უნარისა და მამაცობის ახალ-ახალი ნიმუში. უფრო მაგრად ურტყით მტერს, უნარიანად ამსხვრიეთ მისი თავდაცვა, სდევნეთ და გარს შემოერტყით გერმანელ დამპყრობლებს, არ მისცეთ მათ სულის მოთქმის საშუალება, ვიდრე წინააღმდეგობას არ შესწყვეტენ!

იმყოფებით რა მშობლიური მიწა-წყლის ფარგლებს გარეთ, გამოიჩინეთ განსაკუთრებული სიფხიზლე!

წინანდებურად მაღლა გეჭიროთ საბჭოთა მეომრის ღირსება და სახელი!

საბჭოთა კავშირის მშრომელნო!

შეუპოვარი და დაუღალავი შრომით ამრავლეთ ყოველმხრივი დახმარება ფრონტისადმი. სწრაფად მოუშუშეთ ჩვენს ქვეყანას ომით მიყენებული ჭრილობები, კიდევ უფრო აამაღლეთ ჩვენი საბჭოთა სახელმწიფოს ძლიერება!

ამხანაგო წითელარმიელებო და წითელფლოტელებო, სერჟანტებო და ზემდეგებო, არმიისა და ფლოტის ოფიცრებო, გენერლებო და ადმირალებო!

საბჭოთა კავშირის მშრომელნო!

საბჭოთა მთავრობისა და ჩვენი ბოლშევიკური პარტიის სახელით მოგესალმებით და მოგილოცავთ პირველ მაისს!

წითელი არმიის მიერ ფრონტზე მოპოვებულ ისტორიულ გამარჯვებათა და ზურგში მუშების, კოლმეურნეებისა და ინტელიგენციის დიად წარმატებათა პატივსაცემად, მშრომელთა საერთაშორისო დღესასწაულის აღსანიშნავად —

ვბრძანებ:

დღეს, 1 მაისს, მოკავშირე რესპუბლიკების დედაქალაქებში: მოსკოვში, კიევში, მინსკში, ბაქოში, თბილისში, ერევანში, აშხაბადში, ტაშკენტში, სტალინაბადში, ალმა-ატაში, ფრუნზეში, პეტროზავოდსკში, კიშინიოვში, ვილნიუსში, რიგაში, ტალინში, აგრეთვე გმირ ქალაქებში: ლენინგრადში, სტალინგრადში, სევასტოპოლსა და ოდესაში მიცემულ იქნას სალუტი ოცი საარტილერიო ზალპით.

გაუმარჯოს ჩვენს მძლავრ საბჭოთა სამშობლოს!

გაუმარჯოს დიდ საბჭოთა ხალხს, გამარჯვებულ ხალხს!

გაუმარჯოს ძლევამოსილ წითელ არმიასა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტს!

სამარადისო დიდება გმირებს, რომლებიც დაეცნენ ჩვენი სამშობლოს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლებში!

წინ, ჰიტლერული გერმანიის საბოლოო განადგურებისათვის!

უმაღლესი მთავარსარდალი საბჭოთა კავშირის მარშალი ი. სტალინი

ი. გრიშაშვილი

გამარჯვების გაზაფხული

ჯერ ასეთი გაზაფხული
არ დამდგარა ჩვენთვის, ძმებო,
აგვისრულდა განზრახული,
სანეტარო, საოცნებო.

ზამთრისაგან დამზრალ მდელოს
მზე ათბობს და ახალისებს;
ეს მაისი სასახელო
სულ არა ჰგავს სხვა მაისებს.

საბჭოეთის გაშლილ ნიავს
ზარბაზნების მძლე გუგუნში
გამარჯვების დროშა მიაქვს
თვით ბერლინის შუაგულში.

მე ეს თასი საზაფხულო
ლალის წვენით ამივსია,
იზეიმე, ჩემო სულო,
გამარჯვების მაისია.

სანდრო ეული

ბერლინზე ჩვენი გამარჯვების დროშა ფრიალებს

დაეცა მხეცი, ცოფიანი
მხეცი დაეცა, —
ვინც რომ გაჰხვია ცეცხლის ალში
მიწა და ზეცა,

ვისი ბუნაგიც ამოვქოლეთ,
იგი ბუნაგი,
სადაც თვრებოდა ჩვენი სისხლით
მხეცი მსუნაგი.

აჰა, ბერლინზე გამარჯვების
დროშა ფრიალებს,

მოხუცთ და ბავშვთა მკვლელებს
განა
ვინ შეიბრალებს?

კაცობრიობის ჯალათმა დღეს
ველარ იხაროს,
ვინც სისხლის ზღვაში შეაცურა
მთელი სამყარო!

მხეცი დაეცა, ცოფიანი
მხეცი დაეცა, —
კრემლიდან შუქით იმოსება
მიწა და ზეცა...

გიორგი კაჭახიძე

პირველი მაისი

წამოფრინდება დილით მერცხალი,
თავზე ნათელი მთებს დაადგება;
უცებ მოწყდება ცას ნაკვერცხალი
და ფანჯარასთან აბრიალდება.
შუქს შემომაფრქვევს დილის ხანძარი,
ვით ანთებული თვალი დიდების,
გამიბრწყინდება გრძნობის ტაძარი
და ფრთოსანივით წამოვფრინდები.
შემეცილება ფრთების განგაშით
სწრაფი მერცხალი, მკვირცხლი ქმნილება...
ის ცას აირჩევს, და მე ქალაქში
შევუერთდებ ხალხის დინებას.
თვალს გავაყოლებ გმირებს ტანადებს,
არ მომასვენებს ძალა ნახული,
სადაც გავივლი, შემომანათებს
დედაქალაქი და გაზაფხული.

ვინ არ იქნება ჩემთვის ნაცნობი,
ქვეყნის ზეიმზე შენ ვინ დარჩება!
ვინ არ ვუმღერებთ ჩვენი კაცობის,
ჩვენი სამშობლოს მზის გადარჩენას.
გრძნობის ყვავილებს უხვად დრო ჩვენი
გულში გაუშლის დიდს და პატარას,
ვინ არ ვუმღერებთ ჩვენი დროშების
შორს დასავლეთში სხივად გატანას.
ჭადარს აკოცებს გვერდით ჭადარი—
ქუჩის სიტურფე, გულის შემრხევი,
ავთრთოლდები და მწკრივში ჩამდგარი
მეც ძმა-მეგობრებს გადავეხვევი.
ქუდს სიხარულით მაღლა ავისვრი, —
მერქვას ,ნეტავი, მეც გაზაფხული.
სულის გზნებაა ჩემთვის მაისი
დედაქალაქის ცის ქვეშ ნახული.

„სტალინი — ხალხთა გელადი“. (ხალიჩა).

ვ. ი. ლენინის მუზეუმის თბილისის ფილიალის ფონდი.

ივანე ყიფიანი

ბ ე ღ ა დ ს

* * *

მაინც სად არი
სხვა სარდალი
შენი სადარი,
სულით მაღალი,
გულმაგარი,
უზარმაზარი,
მარად დიადი,
სხივოსანი,
ხალხის მმოსავი,
დინჯი და ბრძენი
ურყევ რწმენით,
გასაოცარი!
ოქროპირობით
და გმირობით
უმაგალითოს
ყოველგან გინდა
ძმობა
წმინდა
გრძნობად
აინთოს.
ებრძოდი მარად,
შეუმცდარად,
ხალხის მჩაგვრელებს
და ამ გეზს მტკიცედ,
როგორც იწყე,
ისე
აგრძელებ...

მოსისხლე მტერმა
აჩქარებით
განვლო ზღვარები,
დაგვეცა რისხვით,
ადგნენ სისხლის
ნიაღვარები.
წამოიშალა
ჩვენი ძალა
ქვეყნად ქებული,
შემომტევს შეეხვდით,
როგორც ვეფხვნი
გაბრაზებული.
ბევრი მოსისხლე
შენ მოსრისე
პირველ მოსვლისავ
და დანარჩენი
შენ დაფშვენი
მძიმე მარჯვენით,
მუსრი გაავლე
მტრის ფალავნებს
მოსპე მოძულე;
აღდგენ ქალაქებს
და ალაგებს
სისხლით მორწყულებს.
უწინ და ახლა
ერებს ჰყავხარ
შძლე მოამაგედ,
შენა ხარ ჩვენი
დამამშვენი
და სიამაყე
მტრისთვის ლახვარი,
სულ ახალი,
მზეზე მბრწყინავი,
შენი სახელი
და საქმენი
მუდამ წინ არი.
სულში გაქვს ცეცხლი,
თმაში — ვერცხლი,
გულში — ბალეში,
ხარ ჩვენი მცველი
ჭირში მხსნელი
ფიქრთა გამგები.
კვდილად გარტყია
შენ პარტია
და რკინის სპანი,
ხარ დროშა ლაღის,
— უძლეველ ხმალით,
მარშალო სტალინ!
მაინც სად არი
სხვა სარდალი
შენი სადარი!..
ხვეებს ვერ გამსგავსე,
ქვეყანაზე
არ გყავს ბადალი.

ნიკოლოზ მიქავა

მ ე ზ ღ ვ ა უ რ ი ს ზ ღ ა პ ა რ ი

ძლივს გაახილა თვალები: მისი ხედვა დაეცა ძმიმე, შავ ჩექმებზე და მაშინ აკკარად გაარჩია, რომ მისკენ ზურგით იდგა გერმანელი ჯარისკაცი.

წამის განძავლობაში გაიელვა მის მეხსიერებაში გააფთრებულმა ხელჩართულმა ბრძოლამ მტერთან, ლენინის ძეგლის საფეხურებზე.

რამდენმა ხანმა განვლო ნეტავი მას შემდეგ? გერმანელი ჯარისკაცი და მკვდარი დუმილი, რომელიც სუფევდა ირგვლივ, მოწმობდნენ, რომ სევასტოპოლში გერმანელები იყვნენ.

და მაშინ მთელ თავის სიცოცხლეში პირველად იგრძნო მეზღვაურმა ასეთი მარტოობა.

ზღვაც კი თითქოს მოიქანცაო არნახული ბრძოლებით — ოდნავ ირხეოდა ჩამავალი მზის მეწამულ სხივებში.

— არა, შენ არა ხარ მარტო!

მოესმა მეზღვაურს საიდღანაც უცნაურად თბილი ხმა. დამძიმებული თვალები აავლო მან ლენინის ძეგლს და შეშფოთდა; იქვე, ზღვისაკენ გაშვერილ ლენინის ხელთან აღემართათ სახრჩობელა, რომელზედაც ნელი ზღვაური ოდნავ არხევდა პატარა გოგონას გვამს.

სისხლი აუვარდა ტვინში მეზღვაურს, მაგრამ დაჭრილი იყო და არ შესწევდა იმდენი ძალა, რომ ზეზე წამომდგარიყო; შურისძიების ასეთი მძაფრი სურვილი კი მას არასოდეს არ უგრძვნია: სურდა შური ეძია მტერზე ბლავე, ამ წუთშივე!

ატირდა ვაჟკაცი, რადგან ღონე არ შესწევდა აღესრულებინა თავისი განზრახვა.

ზღვა კი ისევ არხევდა ტალღებს და შეწამული მზე უკვე აღარ სჩანდა ცის კიდურზე. მეზღვაურს უღალატა ჯანმა და უხილავი ბინდი გადაეფარა თვალებზე.

და მაშინ იგრძნო მან თუ როგორ გათბა ბრინჯაო, როგორ გაცოცხლდა ლენინის სახე, როგორ გაბრწყინდნენ სიბრძნით სავსე მისი თვალები...

შემდეგ შუქმა თანდათან იწყო ქრობა და ორი დიდი ცრემლი მარგალიტივით ჩამოწვნენ ბელადის სახეზე. მეზღვაურმა შეიგრძნო ამ ცრემლების სიმწვავე, საკუთარ ტუჩებზე იგრძნო სიმლაშე. მხოლოდ ვერ გაარჩია ცრემლი იყო ის თუ ზღვის წყალი.

ლენინმა მზრუნველობით შეხედა მას და გაუღიმა. მეზღვაურს გულმა დაუწყო ცემა, უნდოდა ზე წამოხტომა... მაგრამ უღონობას თითქო მიეჯაჭვა იგი ცივ ქვაზე და მხოლოდ ჩურჩული-ღა აღმოხდა.

— ვლადიმერ ილიჩ... რა არის ეს!

ლენინძა გადახედა გოგონას და უპასუხა:

—მტრის უძლურება!

და კვლავ ძეეკითხა მეზღვაური:

—თქვენ სტიოოთ!..

— ძალის ცრემლებია, სიძულვილის ცრემლები... შუადღიდან აქ ჰკიდია ეს გოგონა.

—ძაშ შუადღიდან...

—უკვე სთელავენ გერმანელები ნახიმოვისა და რუსული ხმლით ხასახელებს ჩვენს მიწა-წყალს, უკვე ახრჩობენ ისინი ჩვენს ბავშვებს!

—მაშ ყველანი წავიდნენ, დასტოვეს ქალაქი?

— არა, დავრჩით ჩვენ—შენ, მე, სამეჯოთა მოქალაქეები.

—ჩვენ...

—დავრჩით საგუშაგოზე!

—მაშ აღარ არის სევასტოპოლი?

—განა ოდესმე მოკვდება სევასტოპოლი?

ბელადის ამ სიტყვებში რკინის ნებისყოფა იგრძნობოდა.

—ჩვენ გავაშენებთ აქ უკეთეს ქალაქს, უფრო მშვენიერსა და ასგზის უფრო ძლევამოსილ სიმაგრეს. არ გჯერა, მეზღვაურო?

—მჯერა!... მტერს კი გონია, რომ თქვენ არა ხართ ცოცხალი...

—ჩემი გონება კვლავინდებურად ცოცხლობს, ღამეებს ათენებს იგი კრემლში და რუსეთის რუქაზე უკვე ძართავს გამარჯვების საჭეს.

მეზღვაური უსმენდა ბელადს და ოანდათან ემატებოდა ძალ-ღონე.

—ნუ დარდობ, მეზღვაურო! ეს მიწა ამ გოგონას მკვლელების სამარედ იქცევა.

—მე რაღა ვქნა ეხლა, ვლადიმერ ილიჩ?

—დაასაფლავე გოგონა და იძიე შური!

მეზღვაური შეწუხდა:

—ძალა რომ არ შემწევს?

—ძალას მოიკრებ!

როცა მეზღვაური გონს მოვიდა და აიხედა მაღლა: ლენინის ძეგლი ისევ ისე იყო აღმართული და ისევ ზღვის უსაზღვრო სივრცეს მიუთითებდა მისი ხელი, სახრჩობელას გასწვრივ.

გუშაგი კვლავინდებურად მძიმე ნაბიჯებით ბოლთასა სცემდა ძეგლის ირგვლივ სრულიად დამშვიდებული, რადგან დახოცილ მეზღვაურებისაგან არ მოელოდა შურისძიებას.

მაშინ მეზღვაურმა მოიკრიბა მთელი ძალღონე, მოამზადა დანა, აი სულ ახლოს არის მისგან გუშაგი, კიდეც გრძნობს მის ზურგს! მეზღვაური წამოდგა, გადადგა წინ რამოდენიმე ნაბიჯი და... მაძინ უსულოთ გაინართხა მიწაზე გერმანელი.

ირგვლივ არავინ სჩანდა. მეზღვაური მიფოფხდა სახრჩობელასთან და ფრთხილად ჩამოხსნა გოგონას გვამი. პატარას მკერდზე ჩამოკიდებული ქოხდა დაფა წარწერით „ამისმა მამამ ძოჭკლა გერძანელი პოლკოვნიკი“. მეზღვაურმა ჩამოგლიჯა გოგონას დაფა და გადაისროლა სიბნელეში. საითკენ უხდა წავიდეს ეხლა?...

ზღვა! ძველი, ნაცადი მეგობარი... და ძმიმე ნაბიჯებით დაეშვა იგი ქვის კიბის საფეხურზე.

მთვარემ ამოანათა. ვერცხლის ზოლი გაწვა ზღვაზე და მეზღვაურს მოაგონდა სიცოცხლით სავსე სევასტოპოლი.

—სად არის სევასტოპოლი, სად არიან მეგობრები, სად არის ჩვენი ხომალდების ცეცხლი?... მას უმძიმდა მთვარის ცივი შუქით განათებული მკვდარი ქალაქის ყურება.

შემდეგ კიდევ ერთხელ გადახედა გოგონას. და თითქოს აზრი გაეყინა. ძისი ქალი! მისი პატარა ნატაშა!... როგორ ჰგავდა გოგონა მის საკუთარ ბავშვს.

დიდხანს იდგა უძრავად მეზღვაური. მშრალ თვალებს ვერ აშორებდა გოგონას და მისი გული უჩვეულოდ აღუმდა.

შემდეგ ზღვისაკენ გაიხედა. გამჭვირვალე იყო იგი და ოდნავ არხევდა ტალღებს .

—

მეზღვაურმა ფრთხილად დაუშვა ფილაქანზე თავისი ძვირფასი განძი და ეამბორა ქერა კულულებს. მიმოიხედა ირგვლივ. არა! შველა არსაიდან არ იყო მოსალოდნელი.

შემდეგ გაშალა თავის სათბური, გახვია მასში მკვდარი გოგონა, სიმძიმისათვის მოზრდილი ქვა ჩაატანა შიგ და ყელამდე შევიდა ზღვაში. ტალღები მარაოსავით გადაიშალნენ მის წინაშე, რომ გზა მიეცათ უხმო სამგლოვიარო პროცესიისათვის.

ნაპირიდან ოცდაათი მეტრის მანძილზე, თანახმად ზღვის ჩვეულებისა, დაასვენა ზღვის ფსკერზე თავისი ტვირთი.

შემდეგ ამოსცურდა ნაპირზე და ჯიბის დანით დანიშნა ადგილი ქვაზე. აიღო მიწიდან ავტომატი, კიდევ ერთხელ გადაავლო თვალი ბრინჯაოს მონუმენტს და გასწია ნაპირით ღამის სივრცეში შურის საგებლად.

ალექსანდრე ჟუთათელი

ორი მოსაზრება ბარათაშვილზე

(ალექსანდრე ჟუთელიას წერილების გამო.)

ამაკ წინათ გაზეთ „ლიტერატურა და ხელოვნებაში“ გამოქვეყნდა ამხ. ალექსანდრე ჟუთელიას ორი წერილი ნიკოლოზ ბარათაშვილის პოეზიაზე და მის ფილოსოფიურ მსოფლმხედველობის შესახებ.

ამ წერილებში ავტორი აღდგენს ქართულ კრიტიკულ ლიტერატურაში გაბატონებულ აზრს ბარათაშვილის პესიმისტობის შესახებ. სხვათა შორის, იგი მართებულად შენიშნავს: „ბარათაშვილი ახალი დროის პოეტებიდან პირველია, რომელმაც საბოლოოდ გაანთავისუფლა ქართული პოეზია უცხოურ სპარსული პოეზიის გავლენისა და მიმბაძველობისაგან, მაგრამ არ დაუმორჩილა იგი (პოეზია) არც ევროპელის გავლენას... ბარათაშვილის სახელთან დაკავშირებულია არა ერთი გავლენის მეორით შეცვლა, არამედ თვითძყოფი ხაციონალური პოეზიის შექმნა, მან ჩვენი პოეზია მსოფლო პოეზიის დონეზე აამაღლა“.

მისი მეორე სტატია გეორგინტი ქიქოძის მიერ ბარათაშვილზე გამოთქმულ მოსაზრებათა წინააღმდეგ არის მიმართული. ქიქოძის აზრით „ბარათაშვილი დასრულებული ინდივიდუალისტი, პესიმისტი და იდეალისტია, პლატონის იდეათა მიმდევარი“.. ჟუთელია ამ დებულების დარღვევას შეცდომა და თავის წილ პოეტი ბარათაშვილი მატერიალისტური მსოფლმხედველობის მქონე, რევოლუციურ რომანტიკოსად, ოპტიმისტად და ხალხისად გამოუცადებია.

დიდ პოეტს და მწერალს შეიძლება გამოუძებნოთ ელემენტები იდეალისტური და მატერიალისტური მსოფლმხედველობისა, მაგრამ მტკიცება იმისა, იყო თუ არა ნიკოლოზ ბარათაშვილი წმინდა წყლის, დასრულებული იდეალისტი, პლატონის იდეათა მიმდევარი ან კიდევ მატერიალისტი, უმართებულოდ მიმაჩნია. სრული და ჩამოყალიბებული მსოფლმხედველობა დიდსა და ცნობილ ფილოსოფოსებს, მეცნიერებს, პოლიტიკურ მოღვაწეებს გააჩნიათ (ზოგ ამათგანს ყოველთვის სწორხაზობრივი და შეუმცდარი არა), ხოლო პოეტს და მხატვარს კი,—იშვიათად.

ასევე უმართებულოდ მიმაჩნია მტკიცება იმისა, იყო თუ არა ბარათაშვილი მარტო პესიმისტი ან კიდევ ოპტიმისტი. წმინდა წყლის პესიმისტი პოეტი თითზე ჩამითვლება, ხოლო ბარათაშვილი კი ორივე ელემენტის შემცველი პოეტია, ისე როგორც რუსთაველი, გოეთე, პუშკინი და სხვ. მაგ. ყველაზე უფრო მძაფრი ტრაგიზმით და პესიმიზმით გამსჭვალულ თავის ქმნილებას—„ფაუსტს“ გოეთე ოპტიმისტურ ფინალით ამთავრებს და ბოლოს ფაუსტს სახელმწიფოს და ხალხის სამსახურში უკეთესი მერმისის დამკვიდრებისათვის ზრუნვაში ამოზდება სული.

ასეთივეა ტრაგიკული მსოფლშეგრძნებით გამსჭვალული ბარათაშვილის შედეგრის „შერანის“ ოპტიმისტური ფინალიც: „ცუდათ ხომ მაინც არა ჩაივლის ეს განწირული სულის კვეთება“.

სხვათა შორის, ბარათაშვილის ოპტიმისტური მსოფლმხედველობის დასამტკიცებლად, ჟუთელიას ყველაზე უფრო საიმედო საბუთად მიაჩნია ლექსის „ფიქრნი მტკვრის პირას“ ფინალი:

„მაგრამ რადგანაც კაცნი გვქვიან—შვილნი სოფლისა,
უნდა კიდეცა მივდიოთ მას, გვესმას მშობლისა,
ოჰ კაცი ვარგა, რომ ცოცხალი მკვდარსა ემსგავსოს,
იყოს სოფელში და სოფლისთვის არა იზრუნოს“.

აქვე უნდა შევნიშნო, რომ ეს ფინალი არ გამომდინარეობს ნაწარმოების მთავარ, ძირეულ და მთლიან კონცეპციიდან.

მიუხედავად ამისა, ბარათაშვილზე გამოთქმული მოსაზრებანი პატივცემული მწერლის გეორგინტი ქიქოძისა და ამ მოსაზრებათა წინააღმდეგ მიმართული კრიტიკა ჟუთელიასი, დიდ ინტერესს წარმოადგენენ მკითხველისათვის.

გავაყვეთ ჟუთელიას შენიშვნებს გზადაგზა. წერილის დასაწყისში ავტორი ეხება ქიქოძის შემდეგ განცხადებას: „ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლირიკაში ფილოსოფიური იდეალიზმი და ინდივიდუალიზმია გამეფებული“ ; ჟუთელია იწყებს ფილოსოფიური იდეალიზმის და მატერიალიზმის, სულისა და მატერიის შესახებ ამ ორი მსოფლმხედველობის მიერ წამოყენებული დებულების გარკვევას. იგი შენიშნავს: ქიქოძე ბარათაშვილის ფილოსოფიური იდეალიზმისათვის მკვეთავ წყაროდ ქრისტიანობას ასახელებსო და ქიქოძის წერილიდან ასეთი ადგილი მოჰყავს: „ერთი წყარო, რომელიც იდეალიზმის ძლიერ ნაკადს ჰკვებავს, ქრისტიანული აზროვნებაა. მაგრამ... ბარათაშვილი ამავე დროს გრიგოლ ორბელიანივით მორწმუნე ქრისტიანი არ არის: პირიქით, ის ეჭვიანობით, სკეპტიციზმით შეპყრობილი ადამიანია... მან გაიარა რაციონალიზმის და კრიტიციზმის სკოლა და გაცნობილი იყო იმ იდეებს, რომელნიც განათლების ეპოქიდან მომდინარეობდნენ“. ჟუთელია სავსებით ეთანხმება ქიქოძეს იმაში, რომ ბარათაშვილი მორწმუნე ქრისტიანი არ არის, არამედ კრიტიციზმით შეპყრობილი, შეეჭვეული და ვრცელი საბუთიც მოჰყავს იმისა, თუ რა როლი ითამაშა ბარათაშვილის მსოფლმხედველობის გამომუშავების საქმეში პოეტის მასწავლებელმა სოლომონ დოდაშვილმა, რომელმაც პეტერბურგში გამოსცა თავისი შესანიშნავი შრომა.

ა. ჟუთელიას მიერ ამ ლოგიკის გარჩევიდან ირკვევა, რომ დოდაშვილი ათეისტი ყოფილა და არა კანტიანელი, ამიტომ ჟუთელია ფიქრობს, რომ ასეთი კაცის—მასწავლებლის გავლენა ბარათაშვილზე ალბათ ღრმად ფილოსოფიური ხასიათი ჰქონდა და იგი უთუოდ გავლენას მოახდენდა მოწაფის!—ბარათაშვილის მსოფლმხედველობის გამოუშავებაზე. მე კი ეფიქრობ, რომ მაშინდელ გინნაზიაში დოდაშვილის ან თუ გინდ მასზე უფრო დიდ ფილოსოფოს - მასწავლებლის გაკვეთილების „ღრმა ფილოსოფიური ხასიათი“ ერთიგვარ შეეჭვებას იწვევს. გარდა ამისა: მასწავლებელის მსოფლმხედველობისაგან—ათეისტობისაგან მოწაფის ანალოგიურ მსოფლმხედველობის!—ათეისტობის შემუშავებას უფრო დამაჯერებელი საბუთი ეჭირვება. ბარათაშვილის წრეში ქრისტიანობა რომ განსაკუთრებით ძლიერი არ იყო, ამის დასამტკიცებლად დოდაშვილის მაგალითი არასაკმარისია და, ჩემი აზრით, ჟუთელიას მიერ ზემოდაღნიშნული მოსაზრება მოკლებულია საკმაო საფუძველს, ისე როგორც ქიქოძის მტკიცება—ბარათაშვილი მორწმუნე ქრისტიანი არ იყო. სწორედ ამ უკანასკნელი განცხადებით არის გაოცებული ჟუთელია: „ბარათაშვილი მორწმუნე ქრისტიანი თუ არ არის, იგი თუ ეჭვიანობით და სკეპტიციზმით შეპყრობილი ადამიანია, მაშ რაშია ხედავს კრიტიკოსი (ქიქოძე) ნ. ბარათაშვილის იდეალიზმსო?“

ბ. ქიქოძე ბარათაშვილის იდეალიზმს ეძიებს პოეტის რომანტიკოსობაში, ბარათაშვილი თურმე „იმ რომანტიკოსებს ემხრობოდა, რომელებმაც შეურიგებელი ბრძოლა გამოუცხადეს ცივი გონების თვითმსყრობელობას და მისი ტახტიდან ჩამოგდება გაანზრახეს, რათა ზედ ადამიანის შემომქმედი სული აეყვანათ მისი ფანტაზიითა, ინტუიციითა და ბნელი ინსტინქტებით“, ა. ჟუთელია უარჰყოფს ამ დებულებას და ძლაფრად შეიმნავს: ბარათაშვილს არაფერი საერთო არა აქვს პასიურ, რეაქციულ და ბნელი ინსტიქტების მქმნე რომანტიკოსებთან. ისინ უფრო გერმანელებთანაა. „შელინგი—რეაქციული გერმანული რომანტიზმის ერთერთი დიდი ფილოსოფიური წარმომადგენელი ინტუიციისა და ბნელი ინსტიქტების აპოლოგიან პირდაპირ თეოსოფიამდე და მისტიკამდე მიიყვანა. ამ საკითხში მას თვით ცნობილი იდეალისტი ჰეგელიც კი გაეიმიჯნა“.

გ. ქიქოძეს აზრით ბარათაშვილი „მატერიალისტური და სენსუალისტური მეთვრამეტე საუკუნის ღვიძლი შვილი ან იყო. ის ახლოს იდგა ზემოდ დასახელებულ (ინტუიციის და ბნელი ინსტინქტების მქმნე ა. ქ.) რომანტიკოსებთან რასაც პოეტის შემდეგი სიტყვებიც ასაბუთებენ: „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დაეჩხვდების საშვილიშვილოდ გარდაეცემის“. ა. ჟუთელია არ ეთანხმება გ. ქიქოძეს. ეგონებ მართებულად, და სწორად გახასრტავს ბარათაშვილის ლექსიდან მოყვანილ სტრიქონში გამოთქმულ აზრს. მისი აზრით ამ სტრიქონში ბარათაშვილი არ იცავს ფილოსოფიური იდეალიზმის დებულებას, რომ „სული პირველადია და ქვეყანა ძის გამოვლენას ან და სხვა სახეობას წარმოადგენს, არამედ მხოლოდ იმას, რომ ადამიანების გამოჩენილი და სახელოვანი მოქმედებანი თუ საქმეები უკვდავია. ეს ძოქმედებანი, გმირული საქმეები, რომლებიც ადამიანის სულში კვლავ სტოვებენ, თაობიდან თაობას გადაეცემიან და ამ აზრით უკვდავი ხდებიან“.

ჟუთელია კი არ თიშავს ბარათაშვილს მატერიალისტურ და სენსუალისტურ მე-XVIII-ე საუკუნისაგან, არამედ აახლოვებს.

ამრიგად, რამდენადაც გ. ქიქოძე უახლოებს ჩვენს პოეტს ფილოსოფიურ იდეალიზმს, ა. ჟუთელია იმდენადვე აშორებს და ბარათაშვილის პოეზიაში ძატერიალისტური მსოფლმხედველობის ელემენტებს ეძებს.

ა. ჟუთელია ედავება გ. ქიქოძეს აგრეთვე შემდეგ დებულებაში: „ბარათაშვილიც შეეცადა ბუნების განსულიერებაში, რომელიც პანთეიზმის წინასაფეხურს წარმოადგენს, ეპოვნინ ის, რაც მას ვერ მისცა ქრისტიანულმა რელიგიამ“. განმარტავს რა პანთეიზმს, ა. ჟუთელია შენიშნავს: „ნ. ბარათაშვილი „ვნების ქართა დამამშოშმინებელ, მყუდრო სადგურის მომცემ ძალას“ არა თუ მხოლოდ ქრისტიანულ რელიგიაში არ ეძებდა, არამედ საერთოდ იგი მას არსად არ ეძებდა. „მერანის“ ავტორი „მყუდროებისა“ და სიმშვიდის პოეტი კი არ იყო, არამედ დაუღალავი და ზღვარდაუდები მოქმედებისა და მისწრაფებისა. ის ეძებდა არა მყუდრო სადგურს, არამედ ქარიშხალს“.

ჟუთელია ედავება ქიქოძეს აგრეთვე „ვპოეტაძარის“ გაგებაში. მისი აზრით ამ ლექსში ლაპარაკია არა ქრისტიანულ რელიგიაზე, როგორც ეს ქიქოძეს ჰგონია, არამედ სიყვარულზე. აქ ნაგულისხმევია არა ის **რელიგიური ტაძარი**, რომელიც ქიქოძის აზრით პოეტის მღელვარე სულს ვერ აშოშმინებს, არამედ **სიყვარულის ტაძარზეო** და ციტატაც მოჰყავს:

„ვერცა აღმიგო სიყვარულმა კვალად ტაძარი!
ვერსად აღვანთე დამთოიმილი მისი ლამპარი“.

ჟუთელია აქ მართალი უნდა იყოს.

ჟუთელია ფართო ადგილს უთმობს თავის წერილში აგრეთვე ბარათაშვილის სატრფიალო ლექსების გარჩევას. ბარათაშვილის მიერ გაგებულ სიყვარულში იგი მიწიერი სიყვარულის მიმართ ზეციური სიყვარულისათვის უპირატესობის მინიჭებას და პლატონიზმს კი არ ხედავს, მსგავსად ქიქოძისა, არამედ ნამდვილ სიყვარულს, ხორციელი და სულიერი მშვენიერების ერთიანობას. ჩემის აზრით მიწიერ, სხეულებრივ-ხორციელ მშვენიერებასთან შედარებით ბარათაშვილი უპირატესობას მაინც სულიერს ანიჭებს, (ყოველ შემთხვევაში უფრო ხმირად) საკმარისია მოიყვანოთ თვით ბარათაშვილს:

„სატრფო მახსოვს თვალნი შენნი
მშვენიერნი ცრემლით ჭკრთოდენ,
და ბაგენი მდუმარენი
ხვაშიადსა მიმალვოდნენ.
მაგრამ სულო, იგი ცრემლი
არა ჰსტირდა ამ სოფელსა.
სახე შენი მოწყენილი
არა ჰგავდა ხორციელსა“.

მიუხედავად სხვადასხვა მოსაზრებათა, ჟუთელია თავისი განსაკუთრებული კუთხით მიუდგა ბარათაშვილის სატრფიალო ლექსებს, რათა დიდებული ჩვენი პოეტის ლირიკაში, ქიქოძის აზრით გაბატონებული ფილოსოფიური იდეალიზმის ნიმაწყალი წაეშალა და ნაცვლად ამისა შიგ ძატერიალისტური მსოფლმხედველობა და პოეტური განჭვრეტა დაენახა.

ბარათაშვილის ლირიკის ორგვარი და უკიდურესი გაგება—იდეალისტური და ძატერიალისტური, ჩემის აზრით, ქიქოძის და ჟუთელიას შეხედულებებიდან და ესთეტიკურ თვალსაზრისიდან უფრო უნდა გამომდინარეობდეს, ვიდრე თვით ბარათაშვილის ლირიკის შინაარსებებიდან. ბარათაშვილის ლირიკის შეფასების დროს ჩვენი კრიტიკოსების წერილებში სუბიექტური გაგება სჭარბობს ობიექტურს. ბარათაშვილის პოეტური სახეები ორივემ წინასწარ შემუშავებული თეორიის მიხედვით განიხილეს და თავისი საკუთარი თვალსაზრისისათვის მოიმსახურეს.

ასეთი ტენდენციური მოგზაურობა დიდი პოეტების ლირიკაში და მათ პოეტურ სახეების წიაღში საკმაოდ ცნობილია მხატვრულ კრიტიკაში. ასე მაგალითად გერმენეზონი თავის წიგნში „გოეტრეფში“ პუშკინს ჰეკაკლიტეს ფილოსოფიური მსოფლმხედველობის მიმდევრად ასაღებს. გერმენეზონი თავის წიგნის გასწვრივ ცდილობს დაამტკიცოს, რომ ჰერაკლიტეს მთელი ფილოსოფიური მსოფლმხედველობა და მისი წარმოდგენა მსოფლიოზე პუშკინმა პოეტურ სახეებში ჩამოაყალიბაო. ასე მაგალითად, როდესაც პუშკინი თავის „პოლტავაში“ პეტრე დიდის შესახებ ამბობს:

«Он весь как божия гроза».

თურმე ნუ იტყვით, ამ პოეტურ თქმაში პუშკინი ოთხი ძირეული ელემენტისა თუ სუბსტანციისაგან შემდგარ სამყაროს მიმართ ჰერაკლიტესეულ ფილოსოფიურ მსოფლმეგრეტელობას ამყოვნებს, რადგან ცნობილია, რომ ჰერაკლიტეს მსოფლმხედველობის მიხედვით ამ ქვეყნად არსებულის ერთერთი ელემენტი სწორედ ცეცხლია (гроза, огонь).

ყველასათვის ცხადია, თუ რა ღირებულება უნდა ჰქონდეს პოეტურ სახეების ასეთ სუბიექტურ და ტენდენციურ ანალიზს და ამის მიხედვით მტკიცებას: იყო თუ არა მაგალითად პუშკინი ან ბარათაშვილი ჰერაკლიტეს ან პლატონის მიმდევარი, იდეალისტი თუ მატერიალისტი?

ა. ჟუთელიას სტატიაში ფართო ადგილი ეთმობა აგრეთვე საკითხს: პესიმისტურია, თუ ოპტიმისტური ბარათაშვილის მსოფლმხედველობა და მისი ლირიკა?

გ. ქიქოძის აზრით ბარათაშვილი ყველაზე უფრო დასრულებული ინდივიდუალისტია და პესიმისტი ქართულ ლიტერატურაში. ა. ჟუთელია არ უარჰყოფს პესიმისტურ ნაკადს ბარათაშვილის ლექსებში, მაგრამ ხაზს უსვამს, რომ ეს პესიმისტური ნაკადი ყოველთვის ოპტიმისტური „ფინალით“ მთავრდებაო.

ცალთალია, „ფინალი“, რომელიც ბარათაშვილის პოეზიას „ბერგენგრუზ“ [illegible] ოპტიმისტური მერმისი [illegible] და [illegible] ბოიეტეული და გმირული სულის ლტოლვით არის გამსჭვალული; ძისი ფინალი ეფუოდ ოპტიმისტურია: „ცუდათ ხომ ძაც არა ჩაივლის ეს განწირულის სულისკვეთება“; ასევე თავდება „მეფოლაძეცა ფთაფთინდებულ“, — „რომ გათენდება დილა მზიანი და ყოველნი ბინდნა ის გაანათლეს“; ოპტიმისტურია აგრეთვე „ფიქრნი მტკვრის პირას“ ფინალიც; ერთთავის ლექსში კი პოეტი ლამოა ძხედ იქცეს: „ძეიდა ძხე ვიყო, რომ სხივნი ჩემთ დღეთა გარსა მოვავლო, საღამოს ძისთვის შთავიდე, რომ დილა უფრო ვაცხოვლო“; ბარათაშვილი ძხოლოდ ამოოებას ოოდი სჯერეტს ამ ჭუთისოფლად, მაგრამ ძაც ჩვენი პოეტის პოეზიაში, ოპტიმისტურის გვეოდით, პესიმისტური ძლიერი ნაკადიც ძოიპოვება. ძაგალითად: „ხმა იდუმალმი“, „ფიქრნი მტკვრის პირას“ (ფინალის გამოკლებით), „სულო ბორბოტოში“ და სხვაგანაც.

ა. ჟუთელია ასე გვიხსნის და გვინმარტავს ბარათაშვილის პესიმისტური გასჭყობილვნის ძიზეზს: „ადამიანი, რომელსაც კაკობრიობის ძალალი ძიზნებისათვის სამსახურით აღსავსე საქმე სწყურდა, ხედავდა, რომ გასწირული იყო უძოქმედობით. ძიზეზი მისი პესიმიზმისა წარმოდგებოდა არა ადამიანებისა და ძაი ფილოსოფიისადძი სიძულვილისაგან, არამედ გაუხარელი გარემოსაგან“.

აქვე უნდა შეეხებოდეს, რომ პოეტის სულისკვეთება, ძისი მსოფლმხედველობა (და არა ძარტო პოეტისა), ბიოგრაფიით ძარტო როდი აიხსნება, ძით უსეტეს ისეთი დიდი პოეტისა, როგორიც ბარათაშვილია. გარდა ამისა ის, რასაც ა. ჟუთელია ბარათაშვილის პესიმიზმის ძიზეზად ასახელებს, პესიმიზმის ნამდვილ ძიზეზად არ ჩაითვლება, რადგან „გაუხარელი გარემოსაგან“, პირადი ცხოვრების სასურველად ოოუწყობლობისა და დასახული ფილოსოფიის ძიუდწევლობისაგან გამომდინარე სევდა, კაეშანი, მწუხარება და სასოწარკვეთილება პესიმიზმს არ ნიშნავს. ეს, ვინც უკეთეს ცხოვრებას ეტრფის და ბედნიერი მერმისისადმი ძიუდწევლობის გამო სასოწარკვეთილია, — პესიმისტი არ არის.

მაშ როგორ ადამიანს შეიძლება პესიმისტი ეუწოდოთ?

პესიმისტი იყო იერუსალმის ბრძენი მეფე ეკლესიასტი ოქრო-ვერცხლისა, თვალმარგალიტის და აურაცხელი სიმდიდრის მქონე, უთვალავ მონა-მსახურთა მფლობელი, უცხო მცენარეებით, ვარდყვავილებით და ფაარშავანგებით დამშვენებულ ბაღში მოსეირნე, თავის ზღაპრულ სასახლის სრა-დარბაზებში განცხრომით მცხოვრები და მზეთუნახავი ქალებით გარემოცული, რომელმაც მიუხედავად სიბრძნისა, სიმდიდრისა და ამა ქვეყნად შესაძლებელ ყველა ბედნიერების მოპოვებისა, ყველაფერს მაინც „ამაოება ამაოებათა“ უწოდა. პესიმისტი იყო რომის იმპერატორი, ფილოსოფოსი და გამოჩენილი მხედართმთავარი მარკ ავრელიუსი, რომელიც ბედნიერი ლაშქრობის ყამსაც თავის მეფურ კარავიდან გაიჭრებოდა, შუაღამისას ვარსკვლავებით მოფენილ ცას აშტერდებოდა და სოფლის ამაოებაზე კაეშნით ფიქრობდა.

ეს, ერთის შეხედვით, თითქოს მცდარი მოსაზრება და პარადოქსი, ნამდვილად სამართლეს შეიცავს.

არ შემძლია აქ არ მოვიგონო დიკენსზე დაწერილი ჩესტერტონის ბრწყინვალე წიგნი, რომელშიაც ვკითხულობთ: „პესიმისტები არისტოკრატები არიან. ასეთი იყო ბაირონი. ბედის მაწყალვარნიც — არისტოკრატები. ასეთი იყო სვინბერნი. მაგრამ უბედურთა, დაჩაგრულთა და მომაკვდავთა კვნესას თუ ყურს დაუგდებთ, ისინი ოპტიმიზმს აღიარებენ და არა პესიმიზმს“. ჩესტერტონის აზრით ისინი უკეთეს მერმისს, უკეთეს ცხოვრებით დატკბობას ლამობენ და ელიან, ამიტომაც ფიერდენი კმაყოფილდებიან.

მეშინია, ვინმემ ისე არ გამიგოს, თითქოს ამ აზრს ვიცავდე, რომ ოპტიმისტი უთუოდ დაჩაგრული, ხელმოკლე და უბედური უნდა იყოს. მე მხოლოდ ამ აზრს ვიზიარებ რომ ის, ვინც „გაუხარელ გარემოშია“, უბედური, საზოგადოებრივი ვითარების გამო შებოჭილი და ამიტომ კაეშნიანი და სასონიხდილი, ხოლო ბედის ოდნავი გაღიმება კი სიხარულსა ჰგვრის და მისი სულისკვეთების და მსოფლმხედველობის ძირეულ რყევასა და ცვლას იწვევს, — იგი თანმიმდევარ პესიმისტად არ ჩაითვლება, იგი შენიღებული ოპტიმისტია. მაგრამ ის ვინც ამა ქვეყნის ყველა ბედნიერებით, სიმდიდრით და სიუხვით დაჯილდოებულია, ხოლო მისი ბედის ვარსკვლავის კიდევ უფრო გამოდარების უამსაც მაინც სევდის, კაეშანს ეტანება და თავითგანვე აჩემებულ პესიმისტურ მსოფლმხედველობას მიჰყვება, — იგი ჭეშმარიტი პესიმისტია.

ჩემის აზრით ბარათაშვილისათვის პესიმისტური და ოპტიმისტურ მსოფლმხედველობის შორის ასეთი გარდაულახავი ზღვარის დადება უმართებულია. ჩვენს პოეტში თვალსაჩინოა როგორც ოპტიმისტური, აგრეთვე პესიმისტური ნაკადიც. ა. ჟუთელია ბარათაშვილში ოპტიმისტს, აქტიურ რომანტიკოსს და უკეთეს მერმისისათვის მებრძოლს ხედავს.

მაგრამ ერთი რამ საფიქრებელია და საგულისხმოც. სახელობრ: ის, რომ ისეთ პატარა და თავისებურ ქვეყანაში, როგორიც საქართველოა, არა მარტო წარსული ისტორიის სოციალ-ეკონომიური და პოლიტიკური გაჩანაგებისა და ბედ-მართი მდგომარეობის გამო, არამედ ხალხის შინაბუნებიდან გ ა ბ ი ს მსოფლშეგრძნობისა და მსოფლგა[illegible] ხალხის ინტერესებისათვის გ[illegible] ოობა ახალ-უტენდენციო მხატვრული ნაწარ[illegible] [illegible]ანელი იყო და მოუხერხებელიც. გარდა ამისა, ქართველი თავისი ხასიათით მართლაც ოპტიმისტია, მომქმედი, მებრძოლი, გამბედავი და მხიარული ბუნების მ

ალეკო შენგელია

გამარჯვებული მაისი

საქართველოს საოცნებოდ დახატული მაისი,
დამანათე, დამაფრქვიე შუქი ვარდის ფერების,
დამაყარე ყვავილთ თოვლი, რომ ყელამდე ავიესო, —
გაზაფხულის უნდა ვთქვა სიძღერები!

ლამაზები, ცისფერ კაბას ჭშვენის თეთრი ყვავილი,
ომის კულულებს შეძოავლეთ ცისარტყელას არშია,
და როს გულებს ძოლოდინის ერყოლა ჩუმად დაიგლის, —
კვლავ იმღერეთ, ძალა სიმღერაშია!

ჰე დედანო, სანეტარნო, საქართველოს დედანო,
შავი დარდი წარიშალა, გულს რომ ავად ებურა,
ამ კრიალა განთიადებს ჭაბუკებიც ხედავენ,
ვარსკვლავების თვალში ჩაბუდრებულან!

გაზაფხულის საოცნებო, ცა-ფირუზო მაისო,
დამანათე, დამაფრქვიე შუქი ვარდის ფერების,
დამაყარე ყვავილთ თოვლი, რომ ყელამდე ავიესო, —
გამარჯვების უნდა ვთქვა სიმღერები!

ილია ხოშტარია

ვარდობის თვე

ისევ მოვიდა მაისი, ხეთა ფურცლობა გვახარა,
ბალში გაშლილი ვარდების სურნელი შეძოგვაყარა.

ბუდეს მიაგნეს ფრთოსნებმა, მიტოვებულსა მთა-ბარად
მთაწმინდის სიომ დაჰბერა, გაჰკრეს მერცხლებმა კამარა.

ცის დასალიერს ღრუბლები ჯგუფ-ჯგუფად მიიჩქარიან,
ამა წლის მზის ელვარება ზეიმის საწინდარია.

ვარდობის თვეს ვერ დაესწრნენ, — ომში დაცემულთ დიდება
მათი სახელი უჭკნობი მუდამჟამს ამობრწყინდება.

გული გიხარის, როს ხედავ თვალუწვდენ მინდვრებს გადახნულს
უმღეროთ მრავალჟამიერ კაცობრიობის გაზაფხულს.

მაისის მწველი სხივები მიწას დაეცა ხვავრიელს,
ხალხს მხსნელს, ხალხი უმღერის დიდ სტალინს მრავალჟამიერს.

რესპუბლიკური კონკურსი საუკეთესო პიესაზე მოზარდმაყურებელთა თეატრებისათვის

მოზარდ მაყურებელთა თეატრების მაღალხარისხოვანი რეპერტუარის შექმნის მიზნით საქ. სსრ სახკომსაბჭოსთან არსებულმა ხელოვნების საქმეთა სამმართველომ გამოაცხადა კონკურსი საუკეთესო დრამატიულ ნაწარმოებზე მოზარდთა თეატრებისათვის.

კონკურსი იწყება 1945 წლის 1 მაისს და მთავრდება 1945 წლის 1 ნოემბერს. კონკურსის შედეგები გამოცხადდება პრესაში არა უგვიანეს 1 დეკემბრისა.

კონკურსში მონაწილეობის უფლება აქვთ მწერლებსა და სსრ კავშირის ყველა მოქალაქეს.

კონკურსზე მიღებული იქნება ყველა ჟანრის დრამატიული ნაწარმოები, დაწერილი თანამედროვე თემაზე, მოცულობით არა ნაკლები სამი აქტისა.

საუკეთესო დრამატიულ ნაწარმოებისათვის წესდება სამი პრემია: პირველი პრემია — 25,000 მან. მეორე პრემია — 20,000 მან. და მესამე პრემია — 15,000 მან. პრემიების მიკუთვნებას აწარმოებს ჟიური ფარული კენჭის ყრით.

ნაწარმოები წარდგენილ უნდა იქნეს საქ. სსრ სახკომსაბჭოსთან არსებული ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს თეატრალურ განყოფილებაში (თბილისი, რუსთაველის პროსპექტი № 23) ერთ ცალად (მანქანაზე გადაბეჭდილი), დევიზით. დევიზთან ერთად პიესას თან უნდა ახლდეს დახურული კონვერტი ამავე დევიზით, რომელშიც აღნიშნული იქნება ავტორის გვარი, სახელი, მამის სახელი და მისამართი.

„ადმირალი ნახიმოვი“

მხატვრული ფილმის — „ადმირალი ნახიმოვი“-ს დამდგმელმა კოლექტივმა (რეჟისორები ვ. პუდოვკინი და დ. ვასილიევი, ოპერატორი გოლოვნია) ძირითადად დაამთავრა მუშაობა პავლიონში და ახლა იგი მიემგზავრება ექსპედიციაში სამხედრო-მატიანური სცენების გადასაღებად.

ამ დღეებში კინემატოგრაფიის კომიტეტთან არსებულ სამხატვრო სახელოსნოში შესდგა გადაღებული ნაწილებისა და ფილმის მთლიანი გეგმის განხილვა. განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს: ბ. ჩირიკოვმა, ლ. სობოლევმა, ვ. ზახარიევმა, ნ. ოხლოპკოვმა, ნ. ტალენსკიმ, მ. გალაქტიონოვმა, მ. ჭიაურელმა, ი. სავჩენკომ.

სამამულო ომის პერიოდის ქართული პოეზია

კამათი ამხ. გ. ნატროშვილის მოხსენების გარშემო

ქართული პოეზიის მთავარი ფენდენციები

სამამულო ომის პერიოდში ქართული საბჭოთა პოეზია, — აცხადებს ამხ. ბ. ჟღენტი, — რომელმაც განვითარების რამდენნიმე ეტაპი განვლო, უფრო მჭიდროდ დაუკავშირდა სინამდვილეს, განამტკიცა რეალისტური მსოფლშეგრძნება და საბოლოოდ გაიმარჯვა იმ დეკადენტურ ტრადიციებზე, რომელთა ნარჩენები საკმაოდ ძლიერი იყო ომის წინადროინდელ ქართულ პოეზიაში. ომმა, რომელმაც ძირფესვიანად შეესძრა ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების ყოველი მხარე, აამოძრავა და დაძაბა ჩვენი ცხოვრების ყოველი კუნჭული, უდიდესი ძვრები გამოიწვია ჩვენს მწერლობაში, ჩვენს პოეტურ კულტურაში. რა თქმა უნდა, ყველაფერი ის, რაც დაიწერა და რაც ჩვენი დისკუსიის საგანს წარმოადგენ, ერთი მხოლოდ ჩანასახი იმისა, რაც უადა მოჰყვეს ამ დიდ სამამულო ომში საბჭოთა ხალხის მიერ მიღებულ გამოცდილებას, მის ლიტერატურულ-მხატვრულ გადმოცემაზე. დისკუსია გვჭირდება იმისათვის, რომ გამოვარკვიოთ, თუ რა და რა ტენდენციამ იჩინა თავი ჩვენს პოეზიაში, რომელია იმათგან სწორი და მისაღები; გამოვარკვიოთ, თუ როგორი იყო პოეტების მონაწილეობა განვლილ პერიოდის შემოქმედებითს პროცესში, ვინ ამოძრავებდა და ამალებდა ბიძგს ჩვენი პოეზიის წინსვლას.

უნდა აღინიშნოს, რომ სამამულო ომის პირველ დღეებიდანვე დაადასტურეს [illegible] დიდი შემოქმედებითი ცხოველმყოფელობა. უფროსი თაობის პოეტებმა — გ. ტაბიძემ, ი. გრიშაშვილმა და ა. აბაშელმა. ის ფაქტი, რომ ამ პოეტებს სამამულო ომის მძაფრ დღეებში ხალხმა იუბილე გადაუხადა, ცხადჰყოფს თუ რამდენად საჭირო და სასარგებლო ყოფილა მათი შემოქმედება. ამ მხრივ არ იყო მართალი ს. შანშიაშვილი, რომელმაც ხელაღებით დაიწუნა გ. ტაბიძის ლექსების მთელი კრებული „ოქრო აჭარის ლაჟვარდში“. მასში ბევრი სუსტი ლექსია, მაგრამ არის ბრწყინვალე ლექსებიც, რომელნიც მათი ავტორის მაღალი პოეზიის დონეზე დგას. არ შეიძლება ამ პოეტის შემოქმედების განხილვა იმ საზომით, როგორითაც იგი გაარჩია ს. შანშიაშვილმა. გ. ტაბიძე არ არის ყოფაცხოვრებითი სურათების მხატველი პოეტი. ის არის ლირიკოსი, რომელიც პოეტური თქმების თავისებურებით ჰქმნის გარკვეულ განწყობილებებს და ძლიერ ემოციებს აღძრავს მკითხველში. ბევრი მისი ლექსის გადატანა ლოგიკის ენაზე არ შეიძლება. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ისინი შინაარსს იყვნენ მოკლებული, პირიქით ისინი ღრმად შინაარსიანნი არიან.

ორატორს მოჰყავს ლექსები ზემოხსენებულ კრებულიდან, რომლებიც აუდიტორიის საერთო მოწონებას იმსახურებს.

ასევე ზოგჯერ არა მართებულ, არა სწორ შეფასებას აძლევენ ი. გრიშაშვილის შემოქმედებას საერთოდ, სთვლიან მას ქალაქური ფოლკლორის, ამუღლური პოეზიის ვარიაციად ქართულ პოეზიაში. ეს არ არის სწორი. მის ლექსებს, განსაკუთრებით სამამულო ომის წლებში დაწერილ ლექსებს, არავითარი კავშირი არა აქვთ არც ქალაქურ ფოლკლორთან, არც აშუღლურ პოეზიასთან. თავისი სახეთა სიცხადით, თავისი მუსიკალობით, აზრის ხალხურობით ი. გრიშაშვილის ლექსები დგანან თანამედროვე პოეტური კულტურის მაღალ დონეზე და აძლიერებენ მის ავტორიტეტს; გავიხსენოთ თუნდაც მისი ლექსი „სტალინგრადის გმირებს“, სადაც მან ორიგინალურად გაბსნა თემა და გასაოცარი ძალით გამოხატა ის დიდი ოპტიმიზმი, რომელიც ამოძრავებდა ჩვენს ხალხს, ამ დიდ სამამულო ომში. მომავალ თაობას, — ამბობს პოეტი, —

„მოაგონდება ეს მთა, ეს ბარი,
ერთ დროს ნაბური ყორნის წარბებად
მოგვიგონებენ შესანდობარით,
და ჩვენი ბედი შეეხარებათ“.

ასევე აღ. აბაშელმა, რომელსაც წინათ არა კონკრეტული აბსტრაქტული აზროვნება ახასიათებდა, სამამულო ომის დღეებში მოგვცა ქართული სამოქალაქო ლირიკის ბრწყინვალე ნიმუშები.

წინ სწევდნენ ჩვენს პოეტურ ცხოვრებას სიმონ ჩიქოვანი, გიორგი ლეონიძე, ა. მაშაშვილი, ი. აბაშიძე, რადგან მათ ჩვენს პოეზიაში მოჰქონდათ და მოაქვთ დამოუკიდებელი მხატვრული აზროვნება და მსოფლშეგრძნება. ისეთი წრფელი და მღელვარე პათოსის პოეტი, როგორიც არის გ. ლეონიძე, შეეძლება სამშობლოს კავშირში მეორე არ იყოს. თანამედროვე პოეზიაში ბევრს ვერ ვიპოვნით ისეთი წრფელი მღელვარებით თქმულ სტროფებს, როგორიც არის „ქართველი დედა“, „არ დადარდო დედაო“ და ბევრი სხვა. გ. ლეონიძე შთაგონებელი გამომხატველი ჩვენი ხალხის გმირული სულისა, ჩვენი ბუნების მომხიბვლელობისა, სტალინური ეპოქის ძლევამოსილებისა, მძაფრად გრძნობს ქართულ სიტყვას და მარჯვედ იყენებს მას ღრმა განცდების გამოსახატავად.

თავისი ორიგინალური პოეტური აზროვნებით მკვიდრი ადგილი დაიჭირა ჩვენს პოეზიაში სიმონ ჩიქოვანმა. სამამულო ომის პირველ პერიოდში ნაღარის მომწოდებელ ხმად გაისმოდა მისი ლექსები „მამულს ეუთხრათ გამარჯვება“, „მებრძოლის წერილი“ და სხვა. შემდეგ მან მოგვცა ღრმა აზრით გამსჭვალული, ორიგინალურად მოფიქრებული ლექსები „არ დაიერმეცა პატარა მხარე“ და „ვინა სთქვა“, რომლებიც გამოხატავენ ქართველი ადამიანების გულისთქმასა და მისწრაფებებს და ამით გამოძახილს პოულობენ ყოველ პატრიოტში. ს. ჩიქოვანის სიმღერები დავით გურამიშვილზე და განსაკუთრებით ციკლი „არმაზის ჩრდილები“ წარმოადგენენ ომის ცხოველყოფელ ნიმუშებს, თუ როგორ უნდა აღვადგინოთ წარსული სახეები ისე, რომ ისინი ეხმაურებოდნენ და აღელვებდნენ დღევანდელი მებრძოლის სულს.

სამამულო ომმა გამოამეღავნა და გააძლიერა კიდეც კარლო კალაძის შემოქმედებითი პოტენციალი. მისი „საარტილერიო დუელი“ გვაოცებს სახეების პლასტიურობით და განცდების სიღრმით. სწორი შეფასება მისცეს დისკუსიაზე ვიქტორ გაბესკირიას, შემოქმედებას, რომელსაც თავისებური აღქმა აქვს მოვლენებისა.

ჩვენს შორის არ არის დავა იმაზე, რომ კოსტ. ჭიჭინაძე ლექსის პირველხარისხოვანი ოსტატია, რომელიც ამსოლუტურად ფლობს პოეტურ ფორმას, სჯედს ჰარმონიულ პოეტურ სტროფებს. მაგრამ სამამულო ომის პოეზიაში თუ მისი ხმა ასე იშვიათად ისმოდა, ეს უნდა აიხსნას იმით, რომ მას ახასიათებს დინჯი ჭვრეტა სამყაროსი და ღრმა პოეტური ინტერესი ე. წ. მარადიული პრობლემებისადმი, ამიტომ ვერ ეხმაურებოდა იგი საკმაო ძალით და ინტენსიობით სამამულო ომის ქარიშხლიან დღეებს. ომის უკანასკნელ წლებში გამოქვეყნებული მისი ლექსების ციკლი „კახეთის შემოდგომა“ ღრმად მოფიქრებული და მაღალი პოეტური ოსტატობით დაწერილი ლექსებია, მაგრამ ჩემის აზრით მოკლებული არიან დიდ შინაგან ვნებათა ღელვას.

მისცა რა მაღალი შეფასება გრ. აბაშიძის, ი. მოსაშვილის, გ. კაჭახიძის, დ. გაჩეჩილაძის ლექსებს, ორატორი შეჩერდა ქართული პოეზიის მტკიცნეულ საკითხებზე. ასეთია მაგ. ეპიურ ნაწარმოებთა სიმცირე. გრ. აბაშიძის პოემას „ძლევის ქედს“ ბევრი ღირსება აქვს. ცხოვლად არის მოცემული მყინვარის სურათი, ქართული სოფელი, განგაში თბილისში, შემოდგომის სურათები, ქართულ ისტორიულ გმირთა გამოცოცხალება, ამბანაგ ლ. პ. ბერიას ჩამოსვლა საქართველოში. ყველაფერი ეს ღრმა პოეტური შთაგონებით არის აღწერილი, მაგრამ პოემას აკლია მკვეთრად გამოკვეთილი ხასიათები, დამაჯერებელი სიტუაციები, მძაფრი დრამატიზმი, რაც ასე საჭირო და აუცილებელია ყოველი ეპიური ნაწარმოებისათვის.

ამ პერიოდში პოეტური ეპიური ნაწარმოების შექმნის ცდას წარმოადგენს ს. ეფესის პოემა „არწივის ბუდიდან“. ს. ეფესმა ამ პერიოდში რამდენიმე კარგი ლექსი, მათ შორის, „დედა მოსკოვი“, გამოაქვეყნა. რაც შეეხება პოემას, მის სიუჟეტზე, კომპოზიციაზე და პერსონაჟების ხასიათებზე დაკვირვება გვიჩვენებს, რომ ს. ეფესს პოეტური გზა ეპიური ეანრისაკენ არ მიუმართავს.

ჩვენი პოეზიის ერთ-ერთი მტკივნეული მხარეა ერთგვარი პოეტური დისციპლინის, ლიტერატურული პასუხისმგებლობის უქონლობა. ბევრი ჩვენი საუკეთესო, მოწინავე პოეტიც კი, სწერს და აქვეყნებს ისეთი დაბალი ხარისხის ნაწარმოებს, რომელიც არ ეკადრება მის ნიჭს და ავტორიტეტს. იბეჭდება ლექსები, სადაც დარღვეულია ენის ელემენტარული ნორმები, სადაც ფრაზა გაუმართავია, პოეტური სახე ან ძალზე ბუნდოვანია, ან არაკონკრეტული და განყენებული. ორატორს მოჰყავს მაგალითი გ. ლეონიძის ლექსებიდან ენის ელემენტარული ნორმების დარღვევისა, მის მიერ სიტყვების თვითნებური წარმოებისა („ჩაგანძული“, „გადეზებული“ და სხვა), ავრეთვე ტამდენიმე სტრიქონი ს. ჩიქოვანის ლექსიდან, სადაც ზმნა ნათლად და გარკვევით არ არის გამოთქმული; სტრიქონები ა. მაშაშვილის ლექსიდან, სადაც ისეთი სიტყვა [illegible] ზეველი ვერ წარმოიდგენს (ამბავს „დაფურფლობინა ბრისსანეს“). [illegible] ჩვენი მოწინავე პოეტებიც [illegible] ზოგჯერ [illegible] ნელად და ნაკლები პასუხისმგებლობით ეკიდებიან ლექსის მხატვრულ დამუშავებას.

დასასრულ ორატორი შეჩერდა ახალი თაობის პოეტების მუშაობაზე და სთქვა, რომ თუ წინად პოეტების ახალ თაობებს ქართულ პოეზიაში მოჰქონდათ იდეურ-მხატვრული სიახლე, მოვლენების თავისებური პოეტური ათვისება, სამწუხაროდ ეს არ შეიძლება ითქვას უკანასკნელ წლებში გამოსულ პოეტებზე. ახალგაზრდები არ მუშაობენ სრული ინტენსიობით იმისთვის, რომ გვაგრძნობინონ და დაგვანახვონ საკუთარი პოეტური სახე, საკუთარი პოეტური სამყარო. მათი სახით ჩვენს მწერლობაში არ იგრძნობა ახალი პოეტური ცვლა. ეს არის ჩვენი მწერლობის მეტად მტკივნეული საკითხი, რასაც ღრმად უნდა ჩაუფიქრდეს მთელი ჩვენი ლიტერატურული საზოგადოებრიობა.

პოეზური ნაწარმოების სწორი შეფასებისათვის

საფუძველშივე შემცდარია ის აზრი, — სთქვა ამხ. ს. ეფესმა—თითქოს კარგი ნაწარმოების დაწერა სამამულო ომზე შეიძლებოდეს მხოლოდ ომის შემდეგ. დროა ერთხელ და სამუდამოდ უკუვაგდოთ ეს ე. წ. დისტანციის თეორია, რომელსაც ლიტერატურის ისტორია არ ადასტურებს. არ ადასტურებს მას არც თანამედროვე საბჭოთა ლიტერატურის პრაქტიკა. ჩვენ არა ერთი და ორი მაგალითი გვაქვს იმისა, რომ რუსმა და ქართველმა მწერლებმა დასწერეს საუცხოო ლექსები და მოთხრობები, რომელთაც ჩვენი მებრძოლები უბით ატარებენ. ეს ნაწარმოებნი უკვე იძლევიან სატიპოსს.

გარდა იმ მწერლებისა, რომელთა შემოქმედებაზე ვრცლად ილაპარაკეს აქ გამოსულმა ამხანაგებმა, ომის პირველ დღეებში და შემდეგაც აქტიურად მუშაობდნენ ამხანაგები: ხ. ვარდოშვილი, ს. თავაძე, გ. კაჭახიძე, ი. ნონეშვილი, გრ. ცეცხლაძე, რ. მარგიანი, ვ. გორგაძე, მ. ბარათაშვილი, მ. ჭრელაშვილი, ა. შენგელია და სხვ. მათ დასწერეს მრავალი კარგი ნაწარმოები. ამასთან ერთად, იმავე დროს, მათ გამოაქვეყნეს, ისევე როგორც სხვა ჩვენმა მოწინავე პოეტებმა, ისეთი ლექსებიც, რომლებიც მიმდინარე ამბების გამოხმაურებას წარმოადგენენ და რომლებმაც შეიძლება ვერ გაუძლეს დროის გამოცდას. მაგრამ ეს ფრიად საჭირო საქმე იყო და არც მისი აღუნიშვნელობა შეიძლება. უნდა ვიცოდეთ, რომ ცხენა მხატვრული ნაწარმოების სრულფასოვანებისა — უაღრესად კონკრეტული ცხენაა. ამ დებულების საილუსტრაციოდ მე მინდა მოვიყვანო ციტატა ერთი რუსი ამხანაგისა, რომელიც მწერალთა კავშირის საკავშირო პლენუმზე ამბობდა: ბოლოები სწავები სითხით, რომლებითაც ჩვენი მებრძოლები ომის პირველ წელს მტრის ტანკებს აჩერებდნენ, ნაკლებ სრულფასოვანია ვიდრე ტანკის საწინააღმდეგო თოფები, მაგრამ მაშინ ბოთლები საჭირო იყო და მათ თავიანთი როლი შეასრულესო.

ორატორი ნაჩქარევად სთვლის ვ. გაბესკირიას მიერ პოემა „ფიცის“ და ბ. ჟღენტის მიერ პოემა „არწივის ბუდის“ გაკრიტიკებას, რადგან პირველი პოემა ჯერ კიდევ დამთავრებული არ არის, ხოლო მეორე—მხოლოდ ნაწილობრივ არის გამოქვეყნებული.

ახალგაზრდა მწერლების შემოქმედების შესახებ

— საფუძველმოკლებულად მიმაჩნია,—სთქვა ამხ. ი. ნონეშვილმა, — ამხ. ბ. ჟღენტის განცხადება ახალგაზრდა მწერლების შესახებ. არ შეიძლება დაპირისპირება ახალი და ძველი თაობის მწერლების, არ არსებობს ახალგაზრდა მწერალი ის გაგებით, როგორც მას ჩვეულებრივ ხმარობენ, ისევე, როგორც არ არსებობს მოხუცი მწერალი. არსებობს მხოლოდ შემმარტი მწერალი და წუნის მცეთებელი. მწერალთა შემოქმედების შეფასებისას დროა მხედველობაში აღარ იქნას მიღებული მწერალი ჭაღაროსანია თუ პირტიტველა. ის ნაკლი, რაც აქვთ ახლად გამოსულ მწერლებს, დამახასიათებელია ძველი თაობის მწერლებისათვისაც.

რომელი ჩვენთაგანი გაკადნიერდება დასაყვარულით არ მოიხსენებს ჩვენი მოწინავე პოეტების მიერ ამ ბოლო წლებში შექმნილ ისეთ ლექსებს, როგორიც არის „მსმენელს ეუთხრათ გამარჯვება“, „არ დაიდარდო დედანო“, „ძმენი“, „ძახილი უკვდავებისა“, „კაპიტანი ბუხანიძე“, „მისი ბარათი“, „მმირი“ და სხვ., მაგრამ ამ შესანიშნავი, გულწრფელი, პატრიოტული ლექსების გვერდით გვხვდება მეტად მდარე ხასიათის ლექსებიც, ხმირ შემთხვევაში საკმაოდ ცხნობი და მსგავი ვემოგნებების პოეტების მიერ დაწერილი. სწორედ ამ დისკუსიაზე

ბიოგრაფია ჯიბლაძე

შემოქმედებითი ოსტატობისათვის*

დისკუსიამ პოეზიაზე გარკვეული შედეგი მოიტანა. როცა ვეცნობით ამ წარმოდგენილ მხატვრულ პროდუქციას, იმ დასკვნამდე მივდიხართ, რომ სამამულო ომის პერიოდში ქართველ პოეტებს ბევრი რამ გაუკეთებიათ, უკან ვიმეფებით და, გარდა სიამაყისა, სხვას ვერაფერს ვგრძნობთ. მაგრამ ეს სრულებით არ ნიშნავს, თითქოს რაც ჩვენს პოეზიაში გაკეთდა, ყველაფერი იყოს დიდი, მონუმენტური და საკვლი არ ახასიათებდეს.

ამხ. გ. ნატროშვილმა თავის მოხსენებაში სცადა მთელი ეს დიდი მასალა წარმოედგინა ჩვენს წინაშე, მოეცა ერთგვარი პანორამა, მაგრამ მისი გულწრფელი განზრახვა თუ ნაწილობრივ მიზანთაუწვდომელი აღმოჩნდა, მხოლოდ იმიტომ, რომ ოთხი წლის მანძილზე შექმნილმა პოეტურმა ნაწარმოებებმა თავისი სიმრავლით მას საშუალება არ მისცეს სისტემატიზაცია სრულყოფილი გამოსულიყო.

მოხსენებას მე მაინც ვთვლი სერიოზულ დოკუმენტად და ქართული პოეზიის საფუძველია. ი. შეფასების ცდად.

სამამულო ომის პერიოდის ქართულ პოეზიას პირველ ხანებში მართლაც ახასიათებდა ფეოდალიზმი, მაგრამ შემდეგ ლექსის ფეოდალიზმი მასალა უფრო კონკრეტული გახდა, ზოგადის ადგილი დაიკავა ცალკე მცირის, ინდივიდუალის, საგნის მხატვრულმა ცხადყოფამ. ეს თითქმის ერთნაირად იგრძნობა ყველა პოეტის შემოქმედებაში, მიუხედავად მათი ოსტატობისა, და პირველ ყოვლისა გალაქტიონ ტაბიძის უკანასკნელი პერიოდის ლექსებში. მისმა წიგნმა „ოქრო აჭარის ლაჟვარდში“ დისკუსიის ყურადღება მიიპყრო. ეს არც შემთხვევითია, ვინაიდან ავტორმა ცალკე კრებულად გამოსცა ყველაფერი ის, რაც მას დაუწერია საქართველოს ამ ერთიერთი ულამაზესი კუთხის — აჭარის და შავი ზღვის შესახებ. როცა მთელ ქვეყნს ეცნობით, შეუძლებელია არ ვიგრძნოთ, რომ მასში პოეტური, მხატვრული სახეებით ირის წარმოდგენილი საბჭოთა აჭარის ადამიანები, ბაღნარები, აყვავებული მთა-გორები და ველ-მინდვრები, მაგრამ მე მინდა შენიშვნა გავუკეთო პოეტ ს. შანშიაშვილს, რომელმაც თავის საინტერესო გამოსვლაში ბევრი რამ ამართლიანად სთქვა ამ წიგნის ნაკლზე. მან ამ წიგნში შეტანილი მთელი რიგი ლექსები პოეტის მიერ უკანასკნელ ხანებში დაწერილ ნაწარმოებად მიიჩნია, ეს კი ასე არ არის. მე ეთანხმება ოპონენტს, რომ ზოგიერთი მხატვრული სახე, მეტაფორა, ცალკე სტროფინიც ამ წიგნში გაუმართლებელი და შეუფერებელია ისეთი დიდი პოეტისათვის, როგორიც ბის გ. ტაბიძე. მაგრამ ბევრი ლექსი, რომელიც ს. შანშიაშვილმა გააკრიტიკა, დაწერილია არა უკანასკნელ პერიოდში, კერძოდ სამამულო ომის დღეებში, არამედ ამ ათი, ხუთმეტი და ოცი წლის წინათაც. რომ არაფერი ვთქვათ 1918 წელს დაწერილ ლექსზე „გემი „დალანდი“, ავტორის „იბობოქრე ცხოვრების ზღვავ“ 1912 წელს დაეწერია.

წიგნში „ოქრო აჭარის ლაჟვარდში“ მთელი რიგი ლექსები ნამდვილად ამეღვანებენ გ. ტაბიძის დიდ პოეტურ ტექნიკურმენტს, მისი ფანტაზიის წრეშეუწერელ ლტოლვას და ავტორის მხატვრულ ოსტატობას. ასეთ ლექსად მიმაჩნია „საღამო მთების“:

„საღამო მთების, დღისით ზღვაური...
მოჰქრის ზაფხულის ზეფირი ხმირი.
სთვლემს მწვანე კონცხი, მახლობელაური,
სთვლემს ქობულეთი და ციხისძირი“.

თქვენ ხედავთ, რომ ამ ლექსში შესანიშნავად არის გადმოცემული აჭარის ბეღაური და მისი წარმტაცი ბუნებრივი მოზაიკა. როცა კრებულს ცოხნულობთ, ვხვდებით ლექსი „ჩემი გულია დღეს ეს შავი ზღვა“, სადაც პოეტმა ოსტატურად გადმოსცა ადამიანური, პატრიოტული განცდა, რომ იგი თავის თავს ყოველთვის ჩათვლის ბედნიერად, ოღონდ სამშობლოს სანახავიდან ხედავდეს შუქს მოციმციმეს.

ეს ლექსი პოეტური გაქანებისა და მისი ძლიერი ლირიზმი ამღერების მკაფიო გამომხატველია. ჩემის აზრით, ასეთივეა მისი „აჭარის სილაჟვარდეში“.

დიდ პოეტურ ძალას გვაგრძნობინებს აგრეთვე ლექსები „სიმფონია ფესვების“, „შეადუღება ოცნებისა და სინამდვილისა“, რომელიც აქ პოემა ს. შანშიაშვილმა გააკრიტიკა.

ლექსში „სიმფონია ფესვების“ პოეტი ოსტატურად გადმოგვცემს ცხოვრების მაგნისცემას და განვითარებას, ფილოსოფიური ასპექტით აყენებს საკითხს, რომ არ შეიძლება ადამიანმა ბუნებას მიმართოს თხოვნა-მოდრეკით, თუ რატომ ახდენს იგი ქარიშხალს, რატომ უყვარს ელდეების ნგრევა, რატომ არის, რომ ტენების სტიქიაში ხანდახან ძირიება ყოველივე. ბუნებას თხოვნა კი არა—ბრძოლა უყვარს:

„ასე, ბუნებას ვერ ჰკითხავ: რატომ?
ოდეს მრავალი და თანატომი
ეხმაურება ატომი ატომს
და უერთდება ატომს ატომი“.

ამ წიგნში შეტანილია ბევრი ძველი ლექსი, რომლებიც, ჩემის აზრით, განეკუთვნება იმ პერიოდს, როცა გ. ტაბიძე ალ. ბლოკის გზით მიდიოდა და მის შემოქმედებაში სჩანდა სინამდვილის სიმბოლისტური ხედვა. ასეთ ლექსად მიმაჩნია: „ორი ზღვა შეხვდა ერთი მეორეს“, „სადაც ბაიროსს უსმენს მერი ჩავორტი და ფერადებში მისცურავს შელი“. მე სავსებით ვეთანხმები პოეტ შანშიაშვილს, რომ ლექსში „სიმფონია მცენარეების“ არის მხატვრულად სუსტი ადგილი:

„აღარ დასცხრება ეს სიმფონია,
აელვარება ადუღებულ გზით—
მთელი მსოფლიო ასე მგონია,
მიდის მის მიერ აეღერებულ გზით“

აქ შერითმვა „აელვარება ადუღებულ გზით“ და „მიდის მის მიერ აღელვებულ გზით“ არის გაუმართლებელი და ანტიესთეტიკური, რომ აღარაფერი ვთქვათ მის აზრობრივ სისუსტეზე. ასევე არაპოეტური და სუსტი სტრიქონებია ლექსში „ბასწიე ფარდები“.

მე მინდა კიდევ ერთი შენიშვნა გავაკეთო. გ. ტაბიძე თავის ლექსს აღრმავებს ცოდნით და არ მისდევს მხატვრული სახის მარტოოდენ ესთეტიკურ მხარეს. „აჭარის სილაჟვარდეში“ გვხვდება ერთი შესანიშნავი თითქოს უნებლიე შედარება:

„ვით პანორამა შორეულ კოლორადოსი—
თვალწინ იშლება სივრცე ლურჯი და
შორეული,
გადამავიწყდა ქალაქების ბევრი სახელი,
ადამიანიც, ძრისხანე და ცოფ-მორეული“.

მკითხველი ალბად გაოცდება და იკითხავს; რა შუაშია აქ კოლორადო? ეს სიტყვა პოეტს ხომ არ უხმარია მარტოოდენ იმისათვის, რომ რომელიმე ტროვალური თქმა აეცდინა თავიდან და ეგზოტიკური განწყობილება შეექმნა ლექსში? არა, აქ შედარება დამყარებულია ცოდნაზე და საყვარელი სწორად არის გამოხატული სინამდვილე, კოლორადო გეოგრაფიულად მართალია ძლიერ ჰგავს აჭარას. პოეტი სწორედ ამ გარემოებას აღნიშნავს და იყენებს აჭარის გეოგრაფიული—ამ შემთხვევაში, პოეტური პარალელისათვის.

გ. ტაბიძე ჭეშმარიტად დიდი ქართველი პოეტია. მან ჩვენს ლიტერატურას ისე დიდი ამაგი დასდო, რომ ისტორია ყოველთვის შემოინახავს ძმ სახელს. ამავე დროს არ შემიძლია დავეთანხმო ამხ. ბ. ჟღენტს, რომელიც ამბობდა, რომ ამ დიდი ლიტერატორისა და სახელის გამო მას ლიტერატურული შეღავათები უნდა მივცეთო. მე იმ აზრისა ვარ, რომ შეღავათები ხელოვნებაში პრინციპულად დაუშვებელია.

სამამულო ომის დღეებში გ. ტაბიძემ დასწერა ბევრი მშვენიერი ლექსი, უმღერა დიდ სტალინს, საბჭოთა ხალხს ფაშიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში. მან შეუქმნა საუცხო ლექსი კავკასიის დაცვის თემაზე „ძაუგი“ და საუკეთესო ციკლი „მამულო, სიცოცხლეო“. სამამულო ომის პერიოდში, თავისი შემოქმედებით გ. ტაბიძემ ერთხელ კიდევ დაამტკიცა, რომ იგი ქართველი ხალხის სახელოვანი შემოქმედია.

დისკუსიამ პოეზიის შესახებ წამოაყენა მთელი რიგი პრობლემები და არ არის შემთხვევითი, რომ მოკამათეები ეხებოდნენ არა მარტო ცალკე მწერლის შემოქმედებას, არამედ პოეზიის თეორიის, მხატვრული სახის, პოეტური აქსესუარის და კულტურის საკითხებს. ამ პრობლემებს ბევრი შეეხო და მათ შორის ამხ. აკ. გაწერელიაც; მან თავის შინაარსიან გამოსვლაში აღძრა პოეტური აღტაცებისა და ოდის საკითხი.

დებულება — პოეზიაში აღტაცებას ადგილი არა აქვს და ოდა პოეზიის კანონიერი შვილი არ არისო,—გაუმართლებელია. ამხ. ა. გაწერელიას ხმირად უყვარს დოსტოევსკის ციტირება და ამ საკითხზე. მე მინდა მას დოსტოევსკითვე ეუპასუხო. სწორედ ეს დიდი მწერალი ამტკიცებდა, რომ ჭეშმარიტი პოეზია ნამდვილი აღტაცების გარეშე ვერ წარმოიდგინებაო. დოსტოევსკი ამბობდა: „შე ვფიქრობ, რომ არ არის თავდადებულ ადამიანზე უფრო უწმინდესი, ვიდრე პოეტი. როგორ შეიძლება შენი აღტაცება გაუზიარო ქალალდს? სული ყოველთვის მოიცავს უფრო მეტს, ვიდრე შეუძლია გამოხატოს სიტყვებით, საღებავებითა და ხმებით. ამიტომ ძნელია ალსარული შემოქმედების იდეა“. თუ დოსტოევსკი პოეზიაში არ გამორიცხავდა აღტაცებას, ამას იგი ლაპარაკობდა, როგორც ლიტერატურის თეორეტიკოსი და პრაქტიკოსი.

ასევე გაუმართლებლად მიმაჩნია მტკიცება, თითქოს ოდა უკანონო შვილი იყოს პოეზიისა. მაშინ ჩვენ უარი უნდა ვთქვათ ლომონოსოვის შესანიშნავ ოდაზე, დერჟავინის, პუშკინისა და ჟუკოვსკის, ავრეთვე იმ ოდებზე, რომლებიც დასწერეს ჭიონ მილტონმა და ფრანგული ლიტერატურის კლასიკოსებმა. „თამარიანი“ ხომ მთლიანად ოდას წარმოადგენს! ჩვენი პოეტების ბევრი ლექსიც, სადაც ისინი უმღერიან დიდ სტალინს, სამამულო ომის გმირებს, სარდლებს შეიცავს ოდის ელემენტებს. ეს აღტაცება და ოდის ელემენტები გვხვდება გ. ლეონიძის „ბრწყინვალე, შესანიშნავ ლექსებში სამამულო ომის თემაზე. ისეთი ნაწარმოები, როგორიცაა „ქართველ მეომრებს“, რომელიც ავტორმა ანაპეს 414-ე დივიზიის ნაწილებში ფრონტზე წაიკითხა, შეიცავს აღტაცებას და ოდის ელემენტებს. ამ ლექსით ლეონიძემ სამამულო ომის პერიოდის პოეზიაში შეიტანა ის ფორმა, რომელიც ლიტერატურის ისტორიაში უფრო ადრე იყო ცნობილი, მაგრამ უკანასკნელ პერიოდში მან პირველმა გამოიყენა. ეს არის მიმართვა მებრძოლი ჯარისადმი. ასეთი მიმართვის ფორმა გამოყენებული აქვს ნ. ბარათაშვილს თავის გენიალურ პოემაში „ბედი ქართლისა“.

განა შეიძლება გიორგი ლეონიძის ეს ნაწარმოები, სადაც აღტაცებაც არის და ოდის ელემენტებიც, სწორედ ამის გამო დავამცირეთ, მაშინ, როცა იგი არის ძლიერი ამღერება და მძაფრი პოეტური სუნთქვა? ავტორი ამ ლექსში ისტატურად გამოხატავს

ს. ავჩიანი

ნ. ბარათაშვილი და სომხური ლიტერატურა

როგორც ცნობილია, გენიალური ქართველი პოეტი ნიკოლოზ ბარათაშვილი ისე ჩავიდა სამარეში, რომ თავისი არც ერთი ლექსი დაბეჭდილი არ უნახავს, მაგრამ ამ გარემოებამ სრულებითაც ხელი ვერ შეუშალა დიდი მგოსნის სახელის პოპულარიზაციას.

ნ. ბარათაშვილი ჯერ კიდევ სიცოცხლეში უკვე ცნობილი იყო მთელს საქართველოში, როგორც უნიჭიერესი პოეტი, რომლის ზეგავლენა უაღრესად დიდი და აშკარა იყო მის მომდევნო პოეტებზე და საერთოდ საზოგადოებრივ აზროვნებაზე.

ნ. ბარათაშვილს კარგად იცნობდა არა მარტო ქართველობა, არამედ იმ დროინდელი სომეხი ინტელიგენციაც, რომელიც ახლოს იდგა თბილისის ქართველ მოწინავე მწერლებთან.

მაგრამ ბარათაშვილი განსაკუთრებით ცნობილი გახდა სომხებისათვის 1893 წელს, პოეტის ნეშტის განჯიდან თბილისში ჩამოსვენების დროს.

ხსენებულ წელს, პოეტმა ჰოვჰანნეს კონსტანიანმა სომხურად სთარგმნა ნ. ბარათაშვილის „მერანი“, რომელიც დაიბეჭდა ტიგრან ნაზარიანის მხატვრულ-ლიტერატურულ ყურნალ „ტარაზ“-ში (1893 წ. № 15) „ტარაზმა“ იმავე წლის № 17-ში, პირველ გვერდზე მოათავსა წერილი, რომლითაც იგი საზოგადოებას აუწყებდა დიდი მგოსნის ნეშტის ჩამოსვენებას.

1893 წლის 15 აპრილი — ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნეშტის განჯიდან თბილისის დიდუბის პანთეონში ჩამოსვენების დღე, გადაიქცა ერთგვარ დემონსტრაციად, სადაც თავი მოიყარა არა მარტო ქართველობამ, არამედ ამიერკავკასიის ხალხებმა, რომლებსაც ამ დღეს საშუალება მიეცათ გამოემჟღავნებინათ თავიანთ ეროვნული, პატრიოტული გრძნობები, ერთა შორის სოლიდარული განწყობილების სურვილი და ის ღრმა პატივისცემა და სიყვარული დიდი მამულიშვილისადმი, რომელიც ათეული წლების მანძილზე დაგუბებული იყო მათ გულში.

სხვათა შორის, დიდუბის პანთეონში ნ. ბარათაშვილის ღია სამარის წინ ბარათაშვილისადმი მიძღვნილი თავისი ლექსი წაიკითხა 24 წლის ახალგაზრდა პოეტმა ჰოვჰანნეს თუმანიანმა — „ნ. ბარათაშვილის საფლავთან“.

მეორე-მესამე დღეს, იმ დროინდელმა ქართულმა პრესამ ამ ამბის აღწერის დროს დიდი ქებით მოიხსენია ჰოვჰ. თუმანიანის გამოსვლა, მისი ლექსი. ილია ჭავჭავაძის გაზეთმა „ივერია“-მ თავის 1893 წლის №86-ში მოიყვანა ჰოვჰ. თუმანიანის ლექსის სიტყვა-სიტყვითი თარგმანიც.

თუმანიანის „ლექსი თავის დროზე რამდენიმე ადგილას დაბეჭდვის გარდა, შევიდა აგრეთვე მის კრებულში — „ძხატვრული თხზულებანი“ რომელიც 1934 წელს გამოსცა სომხეთის სახელგამმა (იხ. გვ. 85). ჰ. თუმანიანის იგივე ლექსი—მიძღვნილი ნ. ბარათაშვილისადმი ქართულად სთარგმნა პოეტმა დავით გაჩეჩილაძემ და დაიბეჭდა „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს 1939 წლის № 79-ში.

როგორც ეტყობა ჰოვჰანნეს თუმანიანს მეტად ჰყვარებია ნ. ბარათაშვილის პოეზია, მან არა მარტო ლექსი უძღვნა ნ. ბარათაშვილს, არამედ სთარგმნა აგრეთვე მისი ცნობილი ლექსი „ფიქრნი მტკვრის პირას“; თარგმანი აღმოჩნდა თუმანიანის ხელთნაწერებში და დაიბეჭდა სომხეთის „გრაკან თერთ“-ის („სალიტერატურო გაზეთი“) 1937 წლის № 27-ში. ნ. ბარათაშვილის „მერანი“ მეორედ სომხურად ითარგმნა გარეგინ მელოიანის მიერ, რომელიც ჰ. ჰ.-ს (ჰოვჰანნეს პოღოსიანის) ვრცელ წერილთან ერთად დაიბეჭდა თბილისის სომხურ გაზეთ „მარტაკოჩ“-ის („მოწოდება ბრძოლისაკენ“) 1923 წლის № 76-ში. „მერანი“-ს მესამე სომხური თარგმანი, შესრულებული გეორგ ასატურის მიერ, დაიბეჭდა ყურნალ „ნორქ“-ის („სიახლე“) 1927 წლის პირველ წიგნში, იგივე თარგმანი მოთავსდა აგრეთვე გ. ასატურის მიერ შედგენილ წიგნში: „მახლობელ აღმოსავლეთის ლიტერატურის ისტორია“ (იხ. გვ. 52-53). გარდა „მერანი“-სა, იმავე წიგნში გ. ასატურის თარგმანით მოთავსებულია აგრეთვე ნ. ბარათაშვილის შემდეგი ლექსები „ჩემთ მეგობართ“ „ჩემს ვარსკვლავს“ და „სულო ბოროტო“.

„მერანი“-ს მეოთხე სომხური თარგმანი ეკუთვნის პოეტს ვარდან სიმონიანს, რომელიც დაიბეჭდა თბილისის სომხურ გაზეთ „ხორჰრდაინ ვრასტან“-ის („საბჭოთა საქართველო“) 1938 წლის № 71-ში. ახლო მომავალში ცალკე წერილით განვიხილავთ „მერანი“-ს ოთხივე სომხურ თარგმანს და დაწვრილებით შევჩერდებით თარგმანთა სიზუსტეზე და მხატვრულ ხარისხზე. ამავე გაზეთის ამავე ნომერში დაიბეჭდა აგრეთვე ნ. ბარათაშვილის ლექსი „ჩემთ მეგობართ“ სურენ ავჩიანის თარგმანით.

ნ. ბარათაშვილის ლექსი „ჩჩვილი“ სომხურად სთარგმნა ახალგაზრდა პოეტმა ჰოვჰანნეს კარაპეტიანმა და დაიბეჭდა სომხურ საბავშვო ყურნალ „კარძირ წილერ“-ის („წითელი ფესვები“) 1938 წლის № 11-ში.

გარდა ჰოვჰანნეს პოღოსიანის ზემოხსენებულ წერილისა, სომხურ პრესაში თავის დროზე ნ. ბარათაშვილის შესახებ დაბეჭდილია სხვადასხვა ავტორების წერილები, ხოლო 1939 წელს კი ნ. ბარათაშვილის ნაწერების ქართული აკადემიური გამოცემის გამო პროფ. ლეონ მელიქსეთბეგმა სომხურ გაზეთ „ხორჰარდაინ ვრასტან“-ის № 296-ში მოთავსა საკმაოდ ვრცელი და საინტერესო წერილი; „ნ. ბარათაშვილი და სომხური პოეზია“.

ნიკოლოზ ბარათაშვილი არის მსოფლიო ხასიათის და მასშტაბის შემოქმედი, რომელიც ყოველი მოწინავე ერისათვის საყვარელია. სწორედ ეს არის მიზეზი, რომ სომხური პოეზიის კლასიკოსმა, სიტყვის ოსტატმა, აკადემიკოსმა პოეტმა ავეტიკ ისაჰაკიანმა დიდი მოწიწებით და პატივისცემით მოიხსენია ბარათაშვილი თავის ცნობილ პოემა „აბულ-ალა-მაარი“-ის ქართული თარგმანის წინასიტყვაობაში: „ჩემი პოემა „აბდულ-ალა-მაარის“-ს ქართულ ენაზე გამოცემისათვის“, რომელიც გამოსცა საქართველოს სახელგამმა 1931 წელს.

აი, სხვათა შორის, რასა სწერს ავ. ისაჰაკიანი:

„მე ბედნიერად ვგრძნობ ჩემ თავს, რომ ჩემი პოემა „აბულ-ალა-მაარი“-ს ვიხილავ უდიდეს შოთა რუსთაველის უკვდავ ენაზე.

მოხარული ვარ, შეძლება მაქვს განვაცხადო, რომ ჩემი უფროსი ძმა ნიკო ბარათაშვილი იყო ამ პოემის შთაგონება, მისმა უმშვენიერესმა „მერანმა“ მე თავდავიწყებით გამიტაცა.

აბულ-ალა-მაარის ქარავანი ბარათაშვილის მერანის კვალს მისდევს“.

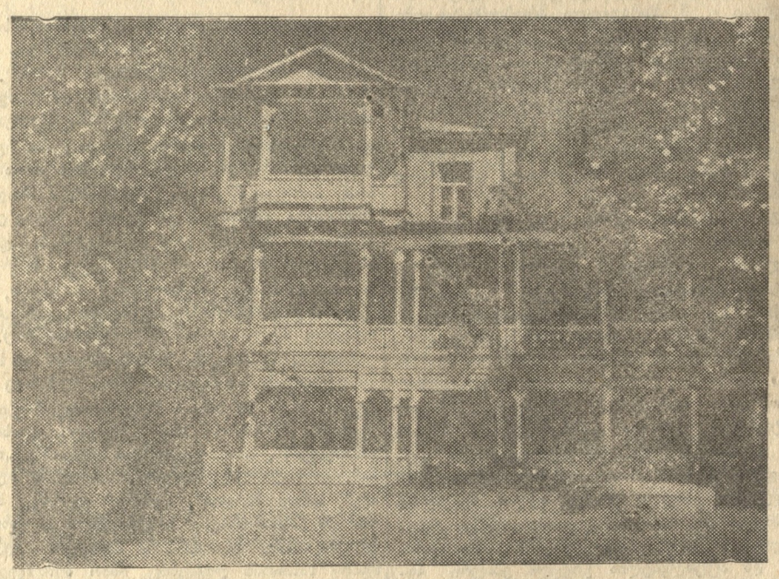

ილია ჭავჭავაძისეული სახლი საგურამოში.

საბავშვო ჟურნალები

ქართული საბავშვო ჟურნალების გამოცემა სამამულო ომის პერიოდში დროებით შეწყვეტილი იყო. მიმდინარე წლის თებერვლიდან კვლავ განახლდა მათი გამოცემა. ნორჩმა მკითხველმა უკვე მიიღო თავისი საყვარელი ჟურნალების — „პიონერისა“ და „ოქტომბრელის“ პირველი ნომრები, რომლებიც ლამაზადაა გაფორმებული.

* * *

„პიონერის“ პირველ ნომერში მოთავსებულია: გიორგი ლეონიძის „პიონერებს“, ი. გრიშაშვილის — „ჩემს პატარა მკითხველებს“, (ლექსი), ალიო მაჭაშვილის — „გამარჯვების ძმაკაცსარდალი“ (ნაწყვეტი ლექსიდან), ირ. აბაშიძის — „ვლადიკავკასში“ (ლექსი), გიორგი ნატროშვილის — „ვარშავაზე გადასვლა“ (მოთხრობა), გიორგი ქუჩიშვილის — „ჩემი სალამი“ (ლექსი), ქეთევან ქუჩუკაშვილის — „კვლავ თქვენთანა ვარ“ (ლექსი), ნ. ბერეჟნის — „ომის ქარცეცხლი ფეოდანიის ძიწაწყალზე“ (წერილი), როდიონ ქორქიაძ. — „გმირი“ (ნარკვევი), ლევან ასათიანის — „აკაკი წერეთელი“ (წერილი), გიორგი კაჭახიძის — „ბზიას სურვილი“ (ლექსი), კარლო კალაძის „საიდუმლო ბარათი“ (პოემა), რევაზ მარგიანის „მე, რომ პატარა ვიყავი“ (ლექსი), ნინო ნაკაშიძის — „თბილისი“ (ლეგენდა), ნიკო კეკელიძის „გაქცეული მიწა“ (ნარკვევი), გ. ლომთათიძის — „ქართული კულტურის ძველი კერა“ (წერილი), შ. გვიანჩიძის — „მითოლოგიის ლექსიკონი“, ლ. ტოლსტოის — „იოგავ-არაკები“ და სხვ.

„პიონერის“ ეს ნომერი გაფორმებულია მხატ. ლ. გრიგოლიას, ვერა ბელეკაიას, ს. კეკენელიძეს, ს. მალაშვილის და ნორჩი მხატვრის გ. ოთინიძის მიერ.

ჟურნ. პ.-მგ. რედაქტორია თ. გელიაშვილი.

ჟურნალი შეიცავს 32 გვ. და ღირს 5 მან.

„ოქტომბრელის“ პირველ ნომერში მოთავსებულია: სტალინს (საბჭოთა საქართველოს მშრომელთა წერილიდან), საბჭოთა საქართველო (წერილი), რევაზ მარგიანის — „სიმღერა ბერიაზე“ (ლექსი), პოლიო ანარაძის — „მამა მალე მოვა“ (მოთხრობა), იოსებ გრიშაშვილის — „პატარა გოგის საჩუქარი“ (ლექსი), ნიკოლოზ ჩაჩავას — „თვითმფრინავი“ (ლექსი), დემნა შენგელაიას — „მეხა, გლერტა ბალახი“, გრიგოლ ცეცხლაძის — „მამეკა“ (ლექსი), ნიკოლოზ ჩაჩავას — „უშიშარი“ (ლექსი), ლევან ასათიანის — „აკაკი“ (წერილი), გიორგი ქუჩიშვილის — „ბერიკაცი და ბავშვები“ (ლექსი), ფივი გაჩეჩილაძის — „პატარა რეზო“ (ლექსი), სერგო კლდიაშვილის — „ერთი მურას ამბავი“ (მოთხრობა), ფერმან ლებანიძის — „მსმას ელის“ (ლექსი), ალეკო შენგელაიას — „ლურჯა“ (ლექსი), ნინო ნაკაშიძის — „დათვი, მელა და კაცი“ (ზღაპარი), ოთარ ჩხეიძის — „გიგას მელა“ (მოთხრობა), პარმენ ჭანიშვილის — „ჩხიკვის ხუმრობა“ (ზღაპარი), ილია სიხარულიძის — „გულიკოს საუბარი“ (ლექსი), გამოცანები და სხვ.

ჟურნალი გაფორმებულია მხატვრებისა: ლ. ავალიანის, დ. გაბაშვილის, ა. გიგოლაშვილის, ი. გეპნერის, მ. დაუშვილის, ნ. იანქოშვილის, ს. მაისაშვილის, ი. მამალაძის, ს. ნადარეიშვილის, რ. სტურუას და ო. ჭიაურელის მიერ.

„ოქტომბრელის“ პ. მგ. რედაქტორია რ. მარგიანი.

ჟურნალი დაბეჭდილია ფერებში, შეიცავს 20 გვ. და ღირს 5 მან.

ლადო ასათიანი— „ლექსები“

საბლიტგამმა გამოსცა ორი წლის წინად გარდაცვლილი ახალგაზრდა პოეტის — ლადო ასათიანის ლექსების კრებული. კრებულში შესულია პოეტის თითქმის ყველა ლექსი.

წიგნს წამძღვარებული აქვს პოეტ სიმონ ჩიქოვანის წინასიტყვაობა.

წიგნი შეიცავს 100 გვ. და ღირს 20 მან.

ბიბლიოგრაფია

მარიკა მიქელაძე—„ჭანია“. საბლიტგამი

სამამულო ომის თემატიკა დიდი და დაუშრეტელი წყაროა, რომელიც დროთა სვლაში მრავალი ლიტერატურული შედეგრის საფუძველი გახდება.

სამამულო ომის შრისხანე დღეებში, არაერთმა რიგითმა საბჭოთა ადამიანმა გმირობის უკვდავი ზარაგადენდით შემოსა თავისი სახელი. ამ დაუვიწყარ ადამიანთა რიცხვს ეკუთვნის მოსკოვის № 201 სკოლის მე-10 კლასის ყოფილი მოსწავლე, 18 წლის ზოია კოსმოდემიანსკაია, რომლის ცხოვრებასა და ბრძოლას მიუძღვნა პოეტმა მარიკა მიქელაძემ თავისი პოემა „ტანია“.

პოემა „ტანია“ ავტორის შემოქმედებითი ზრდის მაჩვენებელია. ნაწარმოებში მწერალს უცდია გადმოეცა საბჭოთა ახალგაზრდობის პატრიოტული სულის ძლიერება და სიმტკიცე, რა განსაცდელიც არ უნდა შეხვდეს მას. კომკავშირის რიგებში აღზრდილ ზოიას ესმის, რომ ის თავის უსაზღვროდ საყვარელ დიდი სამშობლოს პატარა ნაწილია და ამის შეგნება ასაზრდოვებს მის სიმამაცეს, მტრის წინაშე გმირულად თავის დაჭერას.

პოემას დასაწყისში დინჯი ეპიური ტონი ახასიათებს. შემდეგ ამბის თხრობაში შეიტრიბიან მღელვარე, უკიდურესად დაძაბული და ბოლოს ტრაგიკული ამბები და ლექსის რიტმიც ამისდამიხედვით თავლება, საზეიმო გმირული ამღერება მწუხარე თხრობაზე გადადის, მაგრამ ავტორის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ იგი არასოდეს არ გამოდის მხატვრული ეპიური თხრობის ფარგლებიდან.

პოემის დაწერა ... ...